DARBININKAS

LIV NO. 46 | SECOND-CLASS Postage paid at Brooklyn, N. Y. | TREČIADIENIS - WEDNESDAY, LIEPOS - JULY 2, 1969 | 910 WILLOUGHBY AVE. BROOKLYN, N. Y. 11221 | 10 CENTŲ

Nixonas vyksta Azijon naujų saugumo formų ieškoti

Ten jau Maskva pradėjo varžybas dėl didesnės įtakos

— Prez. Nixonas pradeda vėl keliauti, kad kaip nors matomiau išryškintų savo inauguracinėj kalboj duotą pažadą, jog atėjęs laikas santykiuose su kitais kraštais daugiau dėmesio skirti ne pasibarimams ir priekaištavimams, bet išsikalbėjimams ir deryboms.

To tikslo buvo siekiama, vykstant šį pavasarį Europon. Rezultatai buvo geri, nes apremontuoti santykiai, kurie daugiau jau nebegalėjo blogėti. Ir taip buvo atsitikę ne tarp buvusių priešų, bet tarp sąjungininkų, kurie buvo susitarę nieko nesigailėti savo valstybių laisvei saugoti ir, reikalui esant, ją ginklu ginti.

Antroji prez. Nixono kelionė yra skirta Azijai. Lankysimi kraštai niekad nėra buvę Amerikos priešai, kiti net savitarpinės apsaugos sutartimis yra susirišę, bet santykiai nėra šilti— kiekvienas lankysimas kraštas turi kuo nors pasiskųsti.

Bus lankomi šie kraštai: Filipinai (Manila), Indonezija (Jakarta), Thailandas (Bangkokas), Indija (New Delhi) ir Pakistanas (Lahore).

Tik kiek keistoka, kad prez. Nixonas surišo savo kelionės pradžią su astronautų parskridimu iš Mėnulio. Jei Apollo 11 kelionė bus iki galo laiminga, astronautai turėtų nusileisti Pacifike liepos 24 prie Johnston salos (ten nusileido ir Apollo 10). Planuojama nuskristi ant lėktuvnešio iš vakaro ir sekančią dieną pasveikinti nusileidusius astronautus. Jei Apollo 11 kelionė į Mėnulį neįvyktų pagal numatytą tvarkaraštį, prezidento kelionė, kaip dabar manoma, pakibtų ore.

Valstybės sekretorius W. Rogers lydės prezidentą tik į Manilą ir Jakartą, po to pats vienas vyks į Japoniją, Korėją, Taiwaną, Australiją ir N. Zelandiją.

Baltųjų Rūmų informatorius įsakmiai pabrėžęs, kad svarbiausias kelionės tikslas bus ne Vietnamo karas ir ne taikos derybos Paryžiuje (nors prabėgom ir to nebūsią galima išvengti), bet ieškojimas taikos pagrindų pietinei Azijai bei susiorientavimas, kokį vaidmenį ten turėtų vaidinti Amerika Vietnamo karui pasibaigus. Savo rinkiminėse kalbose prez. Nixonas yra pažadėjęs pasirūpinti, kad Azijoje nebegalėtų atsirasti kiti Vietnamai, kad ten būtų sudaryta pastovi saugumo sistema, kad Azijos kraštai nebebūtų privesti remtis vien tik Amerikos jėga.

Foster Dulles sudaryta Pietryčių Azijos apsaugos sistema savo uždavinį jau atliko ir paseno, nes pasikeitė sąlygos ir jėgų santykiai, dabar jau reikia ją kuo kitu pakeisti. Prez. Nixonas nesivežąs jokio naujo plano, tik noris patirti lankomų kraštų vyriausybių nuomones ką ir kaip toliau daryti. Naujų dokumentų planavimas galės tik vėliau ateiti.

Su tuo reikalu skubėti jau laikas, nes Maskva yra pasiskelbusi norinti Azijoje užimti Anglijos ir Amerikos vietą. Ji jau kontaktavo tuo reikalu visas valstybes, kurios ne tik prieina prie jos sienų, bet yra žymiai toliau, ir kurių dauguma priklauso Foster Dulles sudarytos sutarties blokui. Washingtonui pats laikas pradėti veikti, kad jo neveiklumas nenustumtų buvusius draugus tenai, iš kur lengvai neišsipainiojama.

Ko gero, gali čia būti ir staigmenų. Jei Maskva labai bijo Kinijos, jei jos pakalbintos Azijos valstybės nenorėtų jungtis į Maskvos vadovaujamą bloką, tai galėtų būti ir taip, kad tame bloke galėtų atsidurti ir Maskva ir Washingtonas. Tai jau būtų aiškiai viskas nukreipta prieš Kiniją. Tokia kombinacija gali nepasisekti.

Bet Maskva tikrai varžysis Azijoje dėl didesnės įtakos. Atramos taškais ji bandys pasidaryti Afganistaną, Pakistaną ir Indiją. Visi trys kraštai per pastaruosius kelis metus yra gausiai gavę iš Maskvos ūkinės paramos, bet Indija labai bijo įsivelti į blokus, todėl šitoj vietoj Maskva gali suklupti. Washingtone yra stipri grupė, kuri dirba už santykių atstatymą tarp Amerikos ir Kinijos. Iš to taško žiūrint, Amerikai nebus patogu būti bloke, kuriame bus ir Rusija, tuo tarpu vienintelis Kinijos priešas pasauly. Peršasi išvada, kad Maskvos ir Washingtono varžybos tos Azijos daly bus sunkios ir painios.

Arabam bus atlyginta septyneriopai

Pereitą savaitę žydų-arabų susikirtimuose pasireiškė nauja kryptis — arabai pasieniuose sutraukė daugiau karių ir ginklų, Izraelis staiga pakeitė taktiką ir savo smūgius nukreipė į priešo gilumą, reaguodamas prieš arabų teroristinių grupių daromus užpuldinėjimus.

Per kelias dienas Izraelio smogiamieji būriai Egipte nukirto aukšto įtempimo elektros kabelius tarp Kairo ir Aswano užtvankos ant Nilo, gi Jordane prakirto Ghor kanalą, kurio sutelktais vandenimis buvo drėkinama žemė, maitinusi apie 60,000 arabų šeimų. Dabar tas vanduo vėl garma į Jarmako upės vagą ir dingsta be naudos.

Prieš atsikirtimų sugriež... mą Izraelio premjerė G... Meir įspėjo Jordano kar... kad už teroristinių grupių ... bus kaltė kris ant jo g... Karaliaus Huseino atsaky... dar nežinomas, bet Ghor kana... lo šono prakirtimas yra Izrae... lio atkirtis už teroristų nesu... draudimą. Ikšiol Izraelis vengė ardyti nekariškus objektus, bet paskutinės savaitės objektų parinkimas sako, kad ir nuo šito susivaržymo atsisakyta.

Vakar parlamente kalbėjusi Golda Meir pareiškė, kad nu... šiol veiks toks įstatymas: ... kiekvieną arabų kirstą smū... bus atsilyginta septyneriop... nes arabai pradėjo elgtis t... lyg įsipareigojimas sustab... karo veiksmus nebegalioti...

Krašto apsaugos min... Mošė Dayanas du kartus ... savaitės bėgy teigė, jog ... lai prie Izraelio sienų atrodo visai panašiai, kaip prieš 19... m. karą. Kaip tada, taip ir dabar arabų karinės pajėgos ja... čiasi atgavusios pasitikėjimą ... vim ir yra pradėjusios bravū... nį žaidimą, atvirai ir provoku... jančiai užkabinėdamos Izrae... taikinius prie armisticijos li... jos. Bet jis taip pat abudu k... tus tvirtino, kad arabai dar ... turi pakankamai jėgos karo ... mėti.

Taikos nesitikima. Keturi ... dieji New Yorke nutraukė ... sitarimus iki rudens, nes i... mė visą išmintį ir suklupo... raelio laikysena, anot Daya... būsianti tokia: Egipto fr... rengtis karui, Sirijos fronte ... sikasti su kariais ir kibu... prie Jordano upės ir Gazos ... toj ieškoti sugyvenimo su ... ventojais arabais.

Būsimųjų sienų atžvilgiu ... jau Dayano nusistatymas ... kietas: Izraelio pusėje turi ... visa Jeruzalė, Galano auk... ma, dalis Sinajaus pusiasalio ... gabalas iš Jordano paimtų ... mių vakariniame Jordano u... krante.

Yra žinių, kad Jordane iš ... riuomenės kontrolės visai iš... do arabų teroristinės grup... Ką tik radikaliai pakeistas ... nistrų kabinetas. Manoma, ... tai surišta su bandymais tero... tų veiklą iš Jordano terito... suvaržyti, nes Izraelio sm... gali pasidaryti perdaug nu... lingi.

Gustav Heinemann, naujasis V. Vokietijos prezidentas, pradėjęs tas pareigas eiti liepos 1 d.

Karui pasibaigus, jis padėjo kurti dr. Adenaueriui krikščionių demokratų partiją, buvo jo vyriausybės vidaus reikalų ministru, bet paskui su juo išsiskyrė, kai Adenauerio partija pasisakė už V. Vokietijos kariuomenės atkūrimą. Jis paskui bandė įkurti savo partiją, bet vokiečiai jį nušvilpė, nes įtarė jo partijon lendančius komunistus.

Kai 1958 m. socialdemokratų partija atsisakė marksizmo dogmų, ypač ateizmo ir istorinio materializmo, Heinemann prisijungė prie jų ir dabar ten tebėra. Jis daug prisidėjo prie Vokietijos baudžiamojo statuto sumoderninimo.

Prezidentu būdamas daug teisių neturės, bet turinčio ką pasakyti žmogaus įtaka visad jaučiama. Jo kadencija yra 4 metai, jam dabar 69 m.

DIDŽIOJI STAIGMENA — KELIONĖ RUMUNIJON

Gandai ateina, kad Maskva labai supyko

— Jei prez. Nixono kelionė į Aziją yra staigmena, tai dar didesnė staigmena yra jo kelionė į Rumuniją. Jis ten vyks Bukaresto vyriausybės kviečiamas baigęs vizitą Pakistane. Pakeliui yra numatytas jo poilsis dar neskelbiamoj vietoj, o atvykimas Rumunijon gali būti paskutinę dieną liepos ar pirmą rugpiūčio.

Vizito idėja priklauso Rumunijai, bet ji labai priimtina ir Washingtonui. Rumunija nori pademonstruoti savo nepriklausomumą nuo Maskvos, Washingtonui auksinė proga pradėti kirstis kelią į ikšiol aklinai uždarytą Rusijos imperiją, po karo sudarytą prie vakarinių jos sienų.

Savo drąsą Maskvos neklausyti Rumunija parodė atvejų atvejais: atsisakė nutraukti diplomatinius santykius su Izraeliu, kai to reikalavo visi Varšuvos pakto nariai; prieš Varšuvos santarvės valią užmezgė diplomatinius santykius su V. Vokietija; kritikavo Čekoslovakijos okupaciją ir nesutiko prie to nusikalstamo darbo prisidėti; palaiko gerus santykius su Kinija, Albanija ir Jugoslavija; pasaulio kompartijų suvažiavime atvirai kritikavo Brežnevo "doktriną" ir gynė kiekvienos partijos laisvę neklausyti Maskvos įsakymų; atsisakė įjungti savo ūkį į socialistų sandraugos sistemą ir paklusti Maskvos diriguojamo centro planavimui; nesutiko leisti savo teritorijoje pravesti Varšuvos pakto santarvės karinių pratimų.

Nežiūrint tokių stambių "nusikaltimų", Maskva nedrįso sudrausti Rumunijos taip, kaip tai padaryta su Čekoslovakija. Bet ir Rumunijos vadovybė nedavė Maskvai progos jos pulti, kad Rumunijoj griaunamas komunistinis režimas.

Ir prez. Nixono atsikvietimas yra taip padarytas, kad nebūtų akibrokšto Maskvai, nes prieš tai pakviesti atvykti į Bukareštą Kosyginas su Brežnevu, kad pasirašytų seniai pasibaigusios Rusijos-Rumunijos draugystės sutarties pratęsimą. Delsdama tos sutarties pratęsimą, Rumunijos vadovybė surišo Maskvos rankas ir per tą laiką bandė kuo daugiau iš jos išspausti. Vienas tokiu būdu išspaustų laimėjimų buvo karinių pratimų Rumunijoj atšaukimas.

Šiandien Rumunija ūkiniai ir politiniai mažai bepriklauso nuo Maskvos, bet pilnas atsiplėšimas dar negalimas ir labai pavojingas. Gal net nereikalingas, kol Europos saugumas tebestovi ant vištos kojų, kol Rumunijai trūksta tvirtos valiutos įsivežti savo pramonei žaliavas iš kur kitur. Bet kad Amerikos prezidentas jau gali būti pakviestas atvykti Rumunijon, įvykis laikytinas reikšmingu.

Esama gandų, kad prez. Nixonas šioje kelionėje dar galįs pasimatyti ir su Jugoslavijos Titu, sakysim Brioni saloj Adrijos jūroj, kur yra Tito vasaros rezidencija. Gal kaip tik ten prez. Nixonas sustos to poilsio, apie kurį jau kalbama, bet vis nenorima jo vietos nurodyti. Tik sakoma, kad poilsio vieta yra kažkur tarp Pakistano ir Rumunijos.

Satelitų kraštų liberalai dėl vizito džiūgaują, nes matą pradžią Amerikos sugrįžimo į jų erdvę po tiek daug klaidas lydėjusių nepasisekimų. Kiti net mano, kad Rumunijos prezidentas Ceausescu per draugus Kinijoj padės prez. Nixonui greičiau likviduoti Vietnamo karą, kuris labai trukdo Amerikos vadovybei drasiau reikštis užsienio politikoj. Maskva šiuo reikalu Washingtonui jokios pagalbos nesuteikė.

— Vakar iš Rytų Europos pradėjo prasimušti žinios, kad Maskva labai supyko dėl prez. Nixono kelionės į Rumuniją. Pradėta kalbėt net apie nedraugiškus Maskvos mostus. Rumunijai, esą, nepasitenkinimas galįs būti parodytas atšaukiant numatytą Kosygino ir Brežnevo kelionę į Bukareštą draugystės sutarties pratęsimo pasirašyti, gi Washingtonas galįs būti nubaustas nukeliant ad calendas Graecas derybas dėl raketinio ginklo įšaldymo. Jeigu Maskva tokiais tik pasispardymais pasitenkintų, prez. Nixonas savo kelionės neatšauktų. Žinoma, vizitas negalėtų įvykti, jeigu kvietimą atšauktų Rumunijos vyriausybė, Maskvos prie sienos prispausta. Nesinorėtų tikėti, kad Maskva vėl norėtų užsitraukti tokią kritiką, kokia buvo į ją atkreipta Čekoslovakijon kariuomenę įvedus.

Šiuo metu galingiausias pasaulio mikroskopas, pagamintas V. Berlyne. Jo padarymas kaštavo 55,000 dol. Jo vardas — Elmiscop. Planavimas vyko kelis metus.

Egiptas skatina emigraciją

Kairas. — Nilo upės slėnis nuo seniausių laikų egiptiečių laikomas pasaulio centru. Iš seno yra užsilikęs pasakymas, kad kiekvienas grįžta prie Nilo, kas kartą yra ragavęs jo vandens. Bet paskutinis dešimtmetis ir šioje srityje atnešė atmainų — egiptiečiai jau masiniai pradėjo išvykti į svetimus kraštus ir nebegrįžti.

Emigruojama daugiausia į šiuos kraštus: Australiją, Kanadą, Braziliją ir Ameriką. Vyriausybė emigracijos nedraudžia, bet dar skatina, nors išvyksta daugiausia ne beraščiai felachai, bet amatininkai ir mokslus baigę profesionalai. Kai Nasseris suvalstybino stambesnes pramonės ir prekybos įmones, išvyko italai, graikai ir armėnai, kurių rankose tie verslai buvo.

Nasseris dabar skatina emigraciją todėl, kad dideliu tempu pradėjo didėti žmonių prieauglis, o maisto jiems gali greit pritrūkti, nes turimi ištekliai kišami į ginklus ir kariuomenę, gi pramonei plėsti ir žemės ūkiui gerinti pinigų nebelieka.

MIRĖ M. TSCHOMBE

Alžyre kalėjime mirė Maurice Tschombe, atskėlęs mineralais turtingą Katangos provinciją nuo Kongo valstybės, kai tik belgai tą koloniją paleido be jokio paruošimo nepriklausomam gyvenimui. Prie Tschombės nugalėjimo prisidėjo net Jungt. Tautos, bet su JAV pagalba. Kongas galutinai buvo išplėštas iš Maskvos nagų pačią paskutinę minutę. Komunistų agentu buvo Lumumba, kurį Tschombe demaskavo, o paskui patys kongiečiai jį kažkur sutvarkė.

Tschombė pasitraukė į užsienius ir gyveno Ispanijoj. Prieš dvejus metus pasisamdytu nedideliu lėktuvu jis buvo skraidinamas į Majorcų salas, bet jį saugojusiame būryje atsirado sąmokslininkų, kurie lėktuvą su Tschombe nuskraidino į Alžyrą.

To krašto teismas buvo nusprendęs jį atiduoti Kongui, kur jis buvo nuteistas mirti, bet Alžyro diktatorius apsisprendė geriau laikyti jį savo kalėjime negu atiduoti kongiečiams. Kalėjime jis ir mirė, sulaukęs 49 m. Kad apsisaugotų nuo įtarimo, kad Tschombė galėjo būti nužudytas, diktatorius Boumedienne sudarė tarptautinį gydytojų konsilijumą mirties priežasčiai nustatyti. Rasta, kad mirė nuo širdies smūgio. Bet Tschombės draugai jau skelbia, kad mirė jis nenatūralia mirtimi.

— Maskvos pagalba Hanojui eina dabar ne tiek per Haiphongo uostą, kuris jau gerokai užgriautas, bet per Kambodiją, kur jie iškraunami Sihanukville uoste, o iš ten Amerikos pinigais pastatytu keliu rieda į Kambodijos-Vietnamo pasienį ir džiunglėse įrengtas slėptuves. Tas kelias buvo parinktas po to, kai ginklų siuntimas per Kiniją pasidarė nebesaugus. Ginklus ir kitas prekes veža R. Vokietijos, Lenkijos ir Rusijos laivai, prekės dažniausiai vokiškos, lenkiškos ir čekoslovakiškos, nes Maskva, jei gali, pagalbą kitiem teikia savo vardu, bet svetimu turtu.

— Sen. E. Kennedy būsiąs tikrai demokratų prezidentiniu kandidatu 1972 m. — skelbia sen. Muskie, buv. viceprezidentiniu kandidatu kartu su H. H. Humphrey 1968 m. Žinoma, priduria Muskie, jeigu dėl nesubrendimo ir patyrimo stokos Kennedy iki to laiko nepadarys nepataisomų klaidų.

— New Yorko Filharmonijos muzikinis vadovas ir dirigentas Leonard Bernstein pasitraukė iš tų pareigų, kuriose išbuvo 10 metų ir sudirigavo 939 koncertus. Jam dar tik 50 metų, bet jis panorėjo pasitraukti, kad turėtų daugiau laiko muzikai rašyti.

— Komunistai Paryžiuje d... taikos Vietname visai nebeno... kalbėti, net pradėti, — ta... jie pasakė per paskutinį sava... tinį posėdį. Jie negalį suprasti, kad ikšiol jų pozicija nesupras... ta. Jie ją vėl pakartojo — tai... kos nebūsią tol, kol Amerika neištrauks visos savo kariuome... nės ir ginklų, o Saigono vy... riausybė nebus pakeista kit... kuriai jau duotas taikos vard...

— Pietų Jemene (buv. an... Adeno kolonija) vėl įvyko ... kilimas, jau kelintas nuo ne... klausomybės gavimo. Na... grupė, atrodo, yra dar ra... lesnė ir palankesnė Rusijai, ku... ri ten pila daug pinigų ir gink... lų, kad įsigytų palankumo ir tu... rėtų atramos tašką prie Pers... jos įlankos, iš kur Anglija ba... pasitraukti iki 1971 metų ga...

— Bonnos universiteto Bal... jos Tyrimų Instituto vedėju (r... taciniu pagrindu) šiems m... tams išrinktas estas geogra... Edgaras Kantas. Jis yra pro... sorius Lundo universitete, Š... dijoj. Instituto vedėjo pavadu... toju išrinktas latvis archeo... gas Jekabs Ozols. Praneš... kad spausdinamas 14-15 "Co... mentationes Baltici" tomai... lietuvių pusės šio instituto ... riai yra profesoriai Ivins... (Bonna) ir Maceina (Miun... ris). Prof. Ivinskio paskaitos ... seminaro darbai šiame sem... re skiriami Lietuvos Lenk... Liublino unijai aptarti, 400 metų sukakties proga.

"Turim atsižadėti savo teisių į Klaipėdą? - Niekados!"

Kalba Vokietijos nacionaldemokratų politikos laikraštis, nors V. Vokietijos vyriausybės oficialus pasisakymas už 1937 metų sienas tebegalioja

Mus pasiekė (A.D. dėka) "Deutsche National Zeitung" (balandžio 4 dienos), atstovaująs linijai nacionaldemokratų, kuriuos kiti vadina neonaciais. Laikraščio tonas visais klausimais karingas. Politiniais pareiškimais deklaruoja savo siekimą atgauti Vokietijai visas teritorijas, prarastas per antrą pasaulinį karą. Žemėlapy brėžia prarastąsias teritorijas ir klausia: "Turim atsižadėti savo teisių?" ir atsako: "Niemals!" Tam tikslui pasisako už sąjungą su Kinija (Sovietų spauda turėjo progą šio laikraščio pasisakymą paversti visos Vokietijos politiniu siekimu ir sukelti dėl jo aliamą! Pasisako ir už susitarimą su Sovietų Sąjunga, žadėdamas jai ekonomines gėrybes už sienų atstatymą iki pirmojo pasaulinio karo. Vidaus politikoje stoja ne tik aštrion opozicijon vyriausybei, bet pasisako griežtai už bylų nutraukimą nacių veikėjam. (Dėl to žydų pasaulinė organizacija B'nai B'rith intervenavo kancleri Kiesingerį, o Vokietijos žydų sąjungos pirmininkas dar kovo mėn. reikalavo laikraštį uždaryti, jo leidėjui atimti balsavimo ir kitas pilietines teises).

★

Tarp teritorijų, į kurias laikraštis skelbia pretenzijas, yra ir Klaipėdos kraštas. Atskiru straipsniu Helmut Damerau atpasakoja Klaipėdos krašto istoriją, pradėdamas nuo jo išskyrimo iš Vokietijos ir baigdamas 1939 metų sutartimi, kuria jis vėl įjungtas į reichą. Šio straipsnio informacijų tikroji vertė iškyla, kai jas sugretini su Lietuvių Enciklopedijos informacijom.

APIE KLAIPĖDOS KRAŠTO IŠSKYRIMĄ IR JO GYVENTOJŲ VALIĄ:

DNZ: Klaipėdos krašto (Memelland, Memelgebiet) vardas atsirado nuo 1919, kada Versalio sutarties 99 straipsniu aliantai išskyrė iš Gumbinės apygardos 2427 kv. km. plotą su 141,000 gyventojų ir jį valdyti pavedė nuo 1919 vasario 16 prancūzų įgulai. Tada balandžio 19 Šilutės apskrities 98 procentai gyventojų ir Klaipėdos apskrities 78 proc. įteikė aliantam protestą prieš galimą priskyrimą Lietuvai. To nepaisant Lietuvos sukilėliai 1923 sausio 10 buvo įleisti į kraštą.

LE: Aliantai, rodos, lenkų reikalų komisijos pasiūlymu, laikė teisinga atskirti nuo Vokietijos ne visą M. Lietuvą, o tik jos dalį, esančią į šiaurę nuo Nemuno; tokiu būdu aliantai sudarė naują dar neegzistavusį politinį ir geografinį vienetą.. Tad Versalio taikos sutartyje buvo įrašytas 99 str., kuriuo Klaipėdos kraštas buvo atskirtas nuo Vokietijos, bet neatiduotas Lietuvai, o pavestas aliantams laikyti laikinoje dispozicijoje.

Tuo tarpu dėl K. k. varžėsi trys jėgos: a. Vokietija (tiesa, dar gana silpnai), siekianti kraštą atgauti sau, B. Prancūzija ir Lenkija, siekiančios kraštą prijungti prie Lenkijos, arba, jei tai nepavyktų, jį laikyti savo įtakoje, duodant jam freištato formą, c. Lietuva, siekianti šią M. Lietuvos dalį sujungti su Didžiąja.

Jau 1920.II.21 Prūsų lietuvių tautos taryba priėmė rezoliuciją, kur reikalavo susijungti su Lietuva į bendrą valstybę.

K. k. tuo laiku, valdytas prancūzų gen. Odry, kuris su batalionu karių perėmė valdžią iš vokiečių, buvo perduotas jo įpėdiniui civiliniam komisarui Petisnė, kuris stengėsi kraštą vesti lenkų ir prancūzų pageidaujama freištato kryptimi... Vietos lietuviai, matydami šitokią situaciją, ėmėsi iniciatyvos. Šilutėje susidarė M. Lietuvos vyriausias gelbėjimo komitetas, kuris 1923.I.9 išleido manifestą ir pranešė, kad Klaipėdos krašte paėmė valdžią, atstatė buv. Krašto direktoriją ir paskyrė naują Krašto direktorijos pirmininką E. Simonaitį. M. Lietuvos sukilėliai, padedami ir remiami D. Lietuvos savanorių, užėmė visą kraštą be pasipriešinimo, išskyrus Klaipėdos miestą, kuriame komisaras Petisnė su prancūzų įgula ir krašto policija mėgino priešintis. Sukilėliai tačiau lengvai šį pasipriešinimą palaužė, ir jau 1923.I.15 užėmė miestą. Aliantai įsižeidę atsiuntė keletą karo laivų; Lenkija grasino karu, tačiau karinių veiksmų neįvyko.

APIE K.K. AUTONOMIJOS SIAURINIMĄ IR IŠPLĖTIMĄ:

DNZ: Šiam smurtui nusilenkė Paryžiuje ambasadorių konferencija ir 1924 gegužės 8 konvencija pripažino Lietuvos suverenumą Klaipėdos krašte. Ten pripažintą autonomiją Lietuvos gubernatoriai siaurino, neslepiamai vykdydami nuvokietinimo politiką.

LE: Vienintelis atvejis šiame periode, kada lietuvių vokiečių konfliktas iškilo tarptautinėje plotmėje, buvo žinomoji Boettcherio byla, kuri atsirado štai kaip: Klaipėdos vokiečių pirklys Otto Boettcher, 1931 sausio mėn. gubernatoriaus Antano Merkio paskirtas krašto direktorijos pirmininku, rado reikalo vykti į Berlyną ir ten tartis su Vokietijos valdžios įstaigomis krašto reikalais. Gubernatorius Merkys rado, kad Boettcheris tuo peržengė direktorijos pirmininko kompetencijos ribas, ir dėl to jį 1932.II.6 atšaukė iš pareigų. Vokietijos vyriausybė dėl to iškėlė Lietuvos vyriausybei bylą Haagos tarptautiniame teisme už K. k. konvencijos ir statuto sulaužymą. Tribunolas, sudarytas iš įvairių tautybių didžios kvalifikacijos teisėjų, kurių tarpe buvo ir teisėjas ad hoc Mykolas Roemeris, išžiūrėjęs bylą, nusprendė, kad Boettcheris tikrai peržengė savo kompetencijos ribas ir kad gubernatorius, jį dėl to atleisdamas, buvo teisus.

APIE DIDĖJANČIĄ ĮTAMPĄ IR JOS PRIEŽASTIS:

DNZ: Nors Klaipėda buvo kolonizuojama gyventojais iš Lietuvos, jų buvo mažuma ir niekados neturėjo seimely daugiau kaip 5 atstovus iš 29. Pagal autonomijos statutą gubernatoriai skyrė 29 atstovam pirmininką direktorijos (vykdomosios valdžios. Red.), kurioje buvo dar keturi nariai. Ligi 1931 pirmininku buvo skiriamas tik lietuvis ar lietuvių šalininkas. Nuo 1932 stojo direktorijos prieky vokiečiai — Boettcher ir Schreiber. Bet gubernatorius palaikė karo padėtį nuo 1926 iki 1938. Politinę kovą lydėjo politiniai teismai. Dar 1934 ironiškai buvo sakoma: "Vėliavas aukštyn, žygiuojam į Bajorus", kur kalėjime sėdėjo dr. Neumann ir jo šalininkai.

LE: Žiūrint į politinį krašto gyvenimą, galima skirti du periodus: pirmąjį — nuo K. k. susijungimo su D. Lietuva iki Hitlerio atėjimo į valdžią Vokietijoje (1933) ir antrąjį — nuo šio momento iki K. k. atplėšimo nuo Lietuvos (1939). Pirmasis periodas pasižymėjo tuo, kad lietuviškasis elementas atkakliai kovojo prieš vokiškąjį ir jo įtaką kraštui, kad lietuviškasis iš lėto, bet tikrai plėtėsi, stiprėjo ir augo, bet kad tačiau oficialūs santykiai Lietuvos ir Vokietijos vyriausybių buvo jeigu ir nenuoširdūs, tai bent mandagūs ir korektiški... Antrasis periodas pasižymėjo tuo, kad Klaipėdos vokiečiai, naujai susidariusios Hitlerio vyriausybės gana atvirai palaikomi, organizuojami ir stiprinami, savo priešlietuviškoje veikloje darėsi daug veiklesni, drąsesni ir net įžūlesni. Agituojami ir inspiruojami iš Berlyno ir Karaliaučiaus, Klaipėdos vokiečiai įsisteigė net dvi nacistinio pobūdžio organizacijas, būtent: veterinoriaus dr. Neumanno vadovaujamą Sozialistische Volksgemeinschaft (Sovog) ir kunigo barono von Sasso vadovaujamą Christlich-Soziale Arbeitsgemeinschaft (Chrisozag); abi savo tarpe varžėsi dėl narių: tačiau abiejų pagrindiniai tikslai buvo vienodi: siekti K. k. atplėšimo nuo Lietuvos ir prijungimo prie Vokietijos. Į šituos kėslus prieš Lietuvos teritorijos dalies neliečiamumą Lietuvos vyriausybė atsakė didžiąja baudžiamąja byla Lietuvos kariuomenės teisme, kurioje apie 80 K. k. vokiečių su Sassu ir Neumannu priešakyje buvo apkaltinti priešvalstybine veikla, rasti nusikaltę ir nubausti.

(Bus daugiau)

Erdmonas Simonaitis savo darbo kambaryje Vokietijoje praeitais metais.

VLIKO TARYBOS SVARSTYMAI

Birželio 23 Vliko tarybos susirinkimo darbotvarkėj buvo keturios temos: 1) Vliko valdybos darbai nuo praėjusio (bal. 11) iki šio tarybos susirinkimo, 2) Vliko veiklai lėšų telkimo reorganizacijos projektas, 3) Vliko memorandumas ryšium su pasitarimais dėl Europos saugumo ir 4) lietuvių-ukrainiečių bendradarbiavimas pastangose dėl laisvės.

Pirmąja tema apžvalginį pranešimą pateikė Vliko pirmininkas dr. J. K. Valiūnas, o kitus dalykus, kalbėdamas Tautos Fondo valdybos ar Vliko tarybos politinės-teisių komisijos vardu, nušvietė Stasys Lušys.

Nuo praėjusio tarybos posėdžio valdyba posėdžiavo penkis kartus. Pirmininkas triskart (4. 21-22, 5.23, 6.3) lankėsi Washingtone: dėl rengiamo išleisti dokumentų rinkinio ir pasimatyti su Valst. Dep-to Baltijos skyriaus vedėju Barklay Ward. Gegužės 25-26 pirmininkas lankėsi Chicagoj. Ten dalyvavo dr. P. Grigaičio laidotuvėse, turėjo pasitarimą su Alto pirmininku inž. E. Bartkum ir padarė pranešimą apie Vliko veiklą Lietuvių Fondo vadovų bei rėmėjų pobūvyje. Birželio 7-8 valdyba surengė politinį seminarą jaunimui. Jame buvo paskaitos ir diskusijos penkiomis temomis (referentai: J. K. Valiūnas, dr. S. Bačkis, dr. J. Puzinas, J. Audėnas, A. Budreckis). Seminaru pasinaudojo 26 jauni visuomenininkai. Ryšium su birželiniais minėjimais valdyba paskelbė atitinkamą atsišaukimą. Pasirengta išleisti du leidiniai. Vienas — brošiūros **Lithuania** nauja, perredaguota laida. Dabar jí vadinsis **"Lithuania: How Much We Know About Her?"** Jos turinys bus tiksliau pritaikytas atsakyti į pavadinime keliamąjį klausimą. Brošiūros numatoma leisti 50 tūkstančių. Kas ją naudosis (informacijai apie Lietuvą skleisti tarp nelietuvių), bus prašomi parūpinti ir lėšų spausdinimo bei persiuntimo išlaidoms, — bent po 10 centų už brošiūrą. Antras leidinys tai minėtasis dokumentų rinkinys apie 1939 metų Maskvos-Berlyno sąmokslą Rytų Europai pasidalinti, apie Lietuvos aneksiją, apie jos nepripažinimą ir kt., — iš viso 162 dokumentai. Kai tik bus parašytas įvadas, rinkinys bus atiduotas spausdinti.

Vliko taryba pritarė TF vbos vicepirmininko S. Lušio pagrindiniais bruožais išdėstytam planui, kuriuo numatoma patikslinti ligšiolinę lėšų Vliko veiklai telkimo sistemą.

Kalbėdamas kaip Vliko tarybos politinės bei teisių komisijos pirmininkas, S. Lušys pranešė tarybai, kad komisija yra paruošusi projektą memorandumo, kurį Vlikas numato įteikti atitinkamoms vyriausybėms bei institucijoms ryšium su pradedamais Vakarų valstybių ir Sovietų Sąjungos pasitarimais Europos saugumo reikalais.

Dėl bendradarbiavimo su ukrainiečiais komisija patyrusi kad tam reikalui Vlike jau seniai skiriama atitinkamo dėmesio: ukrainiečių laikraščiams siuntinėjami Eltos biuleteniai, lankomasi vienų pas kitus į nepriklausomybės švenčių iškilmes bei pasikeičiama pasveikinimais, be to, Vliko pirmininkas tiesiogiai palaiko korespondencinį ryšį su pačiu Ukrainos prezidentu egzilėje. Tą klausimą svarstant, taryboje buvo pareikšta pageidavimų ir skatinimų, kad visuomenės veikėjai paskirose vietovėse irgi atkreiptų daugiau dėmesio į bendravimą su atitinkamomis ukrainiečių organizacijomis ir sustiprintų tą bendravimą bei bendradarbiavimą, kur tokios galimybės dar nėra pakankamai išnaudotos.

Šio Vliko tarybos susirinkimo pirmininkas buvo Pranas Dulevičius (LVLS atst.), sekretorius Bronius Bieliukas (LRS atst.) ir dalyvavo: J. K. Valiūnas, T. Sperauskas, J. Pakalka, V. Alksninis, L. Virbickas, A. Škėrys, P. Vainauskas, J. Valaitis, A. Vedeckas, A. Budreckis, A. Gudaitis, S. Lušys, J. Audėnas, J. Pažemėnas. (Elta)

Apie vysk. A. Deksnį ir Lietuvą

Vyskupo A. L. Deksnio konsekracija buvo išsamiai aprašyta **The News-Democrat of Belleville,** Illinois, **St. Louis Globe-Democrat**. Vyskupo biografija ir funkcijos, kurioms jis skiriamas, sudarė akstiną laikraštininkams ir vienu kitų bruožu apibūdinti Lietuvos politinę padėtį. Naujasis vyskupas, trimis atvejais negalėjo grįžti į Lietuvą, iš kurios buvo išvykęs prieš karą studijų tikslu. Pirmas kartas — rusų okupacija 1940 metais. Antras — vokiečių okupacija, "kai Hitleris sulaužė savo nepuolimo paktą su Stalinu ir įsibrovė į Baltijos kraštus". Trečias — kai rusai vėl pasigrobė Baltijos kraštus 1944 metų prieśpuoliu. Ryšium su Lietuvos charge d' affaires dalyvavimu iškilmėse, buvo pabrėžta, kad Jungtinės Valstybės pripažįsta prieškarinę Lietuvos vyriausybę, o ne sovietų kontroliuojamą pastarąjį ketvirtį šimtmečio Lietuvoj laikomą režimą. (Elta)

Klaipėdos miestas nepriklausomos Lietuvos laikais. Kairėje — birža ir pramonės rūmai, dešinėje — paštas.

J. B. SHALINS-SALINSKAS — Laidotuvių direktoriai, [illegible] Jamaica Ave. (prie Forest Pkwy Sta.), Woodhaven, N.Y. 11421. [illegible] laidotuvės. Koplyčios [illegible] visose miesto dalyse. Tel. Virginia 7-4499.

VAITKUS FUNERAL HOME. Notary Public. 197 Webster Ave. Cambridge Mass. Pranas Vaitkus, laidotuvių direktorius ir balzamuotojas. Moderniška koplyčia [illegible] Cambridge ir Bostone. Tel. 6-6434.

JOSEPH GARŠVA — GRABORIUS, BALSAMUOTOJAS. 2 modernios koplyčios. 231 Bedford Avenue, Brooklyn, N.Y. 11211; EV 8-9770.

MATTHEW P. BALLAS FUNERAL HOME — Moderni koplyčia, Air-conditioned. A. J. Balton-Baltrūnas, Licensed Manager and Notary Public. 660 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211; ST 2-5043.

STEPHEN AROMISKIS (Armakauskas) — Graborius-balsamuotojas. Moderni koplyčia. 423 Metropolitan Avenue Brooklyn, N.Y. 11211, EV 7-4335.

BUYUS FUNERAL HOME, Mario Teixeira, Jr. laidotuvių direktorius. 426 Lafayette St., Newark, N.J. 07105; tel. MArket 2-5172. Paruošiamos garbingos laidotuvės. Modernios koplyčios, oras vėdinamas.

N. F. WALKER, Inc. Laidotuvių direktoriai. Daug vietos automobiliams statyti. — 87-34 80th Street Woodhaven, N. Y. 11421, (212) MI 2-4343 ir 2039 Merrick Ave. Merrick, N.Y. 11566 (516) FR 8-0303.

RIMOS IR JUOZO BRUŽŲ vienintelė lietuviška siuntinių įstaiga didžiajame New Yorke, atlieka visus patarnavimus sudarant siuntinius ir užsakant kitas dovanas į Lietuvą. Greitas patarnavimas — žemos kainos. 370 Union Ave., Brooklyn, N.Y. Telef. EV 4-4952

JOHN ORMAN AGENCY / Insurance - Real Estate. Namų pirkimo, pardavimo ir visais reikalais kreipkitės į mūsų įstaigą. Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių (Income Tax) pareiškimai. — 110-04 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418; tel. VIrginia 6-1800.

ANDRIUS ARMONAS, statybininkas — Long Islande stato įvairaus dydžio naujus namus, kuriuos galima tuoj įsigyti. Priimam užsakymus pastatyti pagal pirkėjo pageidavimus ant mūsų arba pirkėjo žemės. Statybą atliekam sąžiningai pagal susitarimą už labai prieinamą kainą. Tel. (516) AN 1-2864.

VYTAUTAS MAŽELIS, fotografas — vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus), portretūra, meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai. 422 Menahan St. Ridgewood, N.Y. 11237; Tel. HY 7-4677.

VYTAUTAS BELECKAS, sav. Winter Garden Tavern. 1883 Madison St., Ridgewood, N.Y. 11227, EV 2-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyliams tortai. Dalia ir Albertas Radžiūnas, sav. 36-38-40 Stagg St. Brooklyn, N.Y. 11206; ST 2-5938.

JUOZO ANDRUŠIO Real Estate, Insurance. Apraudimas gyvybės, namų, automobilių, baldų ir k. Namų pardavimas, apdraudos, Income Tax užpildymas, Mutual Funds—pinigų investacijos. Kasdien nuo 9 iki 8 val.; šeštadieniais iki 6 v. pp. 87-09 Jamaica Ave., Woodhaven N.Y. 11421; VI 7-4477.

S & G MAISTO KRAUTUVĖ. Antanas Vaitkus, vedėjas. 84-09 Jamaica Ave. Woodhaven, N.Y. 11421, VI 9-5077; 340 Grand St. Brooklyn, N.Y. 11211, ST 2-4329. Papigintom kainom priimame užsakymus vestuvėms ir pobūviams. Pristatom į namus liet. skilandžius, sūrius. We take all orders special price for Weddings and Parties. Home-made Bologna. • Trečia nauja, moderniška krautuvė atidaryta 84-04 Jamaica Ave., Woodhaven, N.Y. — VI 9-5077.

SUPERIOR PIECE GOODS CORP. 200 Orchard St. New York, N.Y. 10002, AL 4-8319. Vilnonės medžiagos jūsų artimiesiems—importuotos ir vietinės. Vilnonės medžiagos kostiumams, paltams ir suknelėms. Taip pat šilkinės, maišytos, spalvotos, lovoms užtiesalai, vilnonės skaros ir šalikai—geriausios rūšies pigiausiomis kainomis. Specialus patarnavimas paruošiant pakietus į Europą. Užeikite ir įsitikinsite!

C. A. VOKET — LIETUVIS ADVOKATAS — 41-40 74th Street Jackson Heights, N. Y. NE 9-6620.

ANTANAS J. ŠAVELSKIS — lietuvis advokatas — 80-30½ Jamaica Ave., Woodhaven, N.Y. 11421; tel. 849-1060, namų TW 7-3061 (nuo 9 r. iki 9 v.)

Tel. (212) 497-8865
Alfa Jeweler
A. OSELIS
Garantuotas laikrodžių taisymas
Aukso, platinos žiedai su deimantais • Viso pasaulio įvairūs laikrodžiai • Puikūs importuoti indai • Įvairūs papuošalai moterim.
Charm Beauty Shoppe
REGINA OSELIENĖ — Tel. 497-8865
Pusmetinis sušukavimas. Kirpimas. Stilizavimas.
Plaukų dažymas
267 St. Nicholas Ave., Ridgewood, N.Y.

DEXTER PARK PHARMACY
Wm. Anastasi, B. S.
77-01 JAMAICA AVENUE
(Cor. 77th Street)
Woodhaven, N.Y. 11421
WE DELIVER
Michigan 2-4130

Tel. (212) 441-3110 / 896-7743
BESTWAY TRAVEL AGENCY
Kelionės plačiame pasauly
WILLIAM R. BEST
84-14A Jamaica Avenue
Woodhaven, N. Y. 11421

NEW YORK — Lietuvos atsiminimų radio valanda šeštadieniais nuo 5 iki 6 val. WEVD 1330 kil. 97.9 mg. FM. Direktorius dr. Jokūbas J. Stukas, 1016 Schleifer Rd. Hillside, N.J. 07205; tel. 201 - 289-6878.

NEW YORK — Laisvės žiburys, lietuvių ir anglų kalbomis sekmadieniais 9-10 val. ryto WHBI 105,9 FM banga. Vedėjas Romas Kezys, TW 4-1288, 62-15 69th Pl., Middle Village, N.Y. 11379.

BOSTON, MASS. — Vedėjas Step. Minkus, WLYN 1360 kilocycles ir FM 101.7 banga sekmadieniais nuo 1-1:30 val. p.p.

BOSTON, WORCESTER, BROCKTON, Mass. — Vedėjas P. Viščinis, 173 Arthur St., Brockton, Mass., tel. JU 6-7209; FM bangomis 107.9 mc. WHIL 1430 kil. Medford, Mass. sekmadieniais nuo 11-12 vid.

DETROIT, MICH. — Lietuviškų melodijų radio valanda WJLB stotis, banga 1400 šeštadieniais nuo 3-4 p.p. Vedėjas Ralph J. Valatka, 15756 Lesure Detroit, Mich. 48227, telef. 273-2224.

HARTFORD, CONN. — ved. Alg. Dragūnavičius, WBMI - FM 95.7 sekmadienį nuo 12 iki 1 p.p. — 273 Victoria Rd., Hartford, Conn., telef. 249-4502.

PITTSBURGH, PA. — WZUM, 1590 banga sekmadieniais 12 iki 12:30 p.p. Vedėjas V. A. Yucius, 52 Shady St. W. Pittsburgh, Pa. 15228, tel. 563-2754.

PHILADELPHIA, PA. — Bendruomenės Balsas. WTEL, 860 kilocycles šeštadieniais nuo 1:30 - 2:30 p.p. 1203 Green St., Philadelphia, Pa. 19123; PO 5-0932.

LOS ANGELES, CALIF. — L. Bendruomenės radijo valandėlė — KTYM banga 1460 sekmadieniais 5-5:30 v. p.p.

ROCHESTER, N.Y. — Kultūrinė lietuviška valandėlė sekmadieniais 9-9:30 val ryto per WCMF-FM, 96.5 mc. Klubo valdybos pirm. Pr. Puidokas, 580 Wilkins St. Rochester, N.Y. 14621.

DARBININKAS 910 WILLOUGHBY AVE. BROOKLYN, N. Y. 11221

Editorial Office GL. 5-7251 • Business Office GL. 2-1323
THE WORKER (Title Copyright) by FRANCISCAN FATHERS
Eina nuo 1915 metų.
1891 m. įsteigtą AMERIKĄ, LDS organą DARBININKĄ ir LIET. ŽINIAS
Second-class postage paid at Brooklyn Post Office
Published semi-weekly except holiday weeks and July and First week in August when published weekly.
Prenumeratos kaina $8.00 — Subscription per year $8.00
Leidinį tvarko REDAKCINĖ KOMISIJA.
Straipsnius ir korespondencijas redakcija talpina savo nuožiūra. Nenaudoti straipsniai grąžinami ir grąžinamai autoriams prašant. Pavardės pasirašyti straipsniai nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Desperatiški senatorių balsai dėl Amerikos ateities

Viskas ėjosi šiaip taip, kol Amerika turėjo jėgos persvarą, bet kas bus, jei persvara teks Maskvai?

Jungtinių Valstybių politika po antrojo pasaulinio karo plėtojama taip, kad galingiausia pasaulio valstybė padėjo išaugti Sovietų Sąjungai, kuri savo jėga susilygino ar ima lygintis su Amerika. Kyla įspėjimai ir nuogąstavimai, kas Amerikos laukia, jei Sovietai pasijus turį persvarą ir galį rizikuoti. Šiuos įspėjimo balsus paskelbė kai kurie senatoriai Congressional Record (mus jie pasiekė A. A. dėka).

DODD: apie krizių periodą, į kurį įžengė Amerika:

Sen. Thomas Dodd įtraukė į Congressional Record (birželio 5) santrauką minčių Zbignievo Brzezinskio, Columbijos profesoriaus, buvusio kurį laiką prezidento patarėjo, kuris parašė straipsnį Anglijos mėnesiniame laikrašty Encounter. Sen. T. Dodd tą straipsnį pavadino "įspėjimu, kad mes įžengėme į didelių krizių ir sunkenybių periodą". To periodo pagal Brzezinskį tokios žymės:

1. Po Vietnamo karo ateis ne sugyvenimas, bet sustiprintos varžybos. 2. Sovietai jau pasiekė ar yra bepasiekią strateginę lygybę. 3. Ligi šiol savo atominių ginklų persvaros dėka mes galėjom atgrasyti Sovietus nuo agresijos. Bet atgrasyti negalėsim, kai Sovietai bus lygūs atomais su mumis. 4. Ligšiolinėse krizėse jautėmės tvirti, žinodami savo persvarą. Bet dar niekas neįsivaizdavo esąs atsidūręs krizėje su Sovietais, kai jie bus lygūs. 5. Didesnis Sovietų pajėgumas pasauliniuose konfliktuose, galimas daiktas, didins jų pagundą į tuos konfliktus vis giliau įsivelti. 6. Amerikos vidaus krizė ir ypačiai panika nusiangažuoti nuo pasaulinių problemų dėl nusivylimo Vietnamo karu turės katastrofiškos reikšmės pasaulinės padėties pastovumui. 7. Nors viltys apsiginklavimo kontrolei nėra šviesios, susitarimo turime siekti . . . 9. Tol, kol nėra veiksmingos sutarties dėl nusiginklavimo kontrolės J. V-bėm reikalinga siekti geresnių raketų ir organizuoti naujas ginklų sistemas, kad Sovietam nekiltų pagunda rizikuoti. 10. Siekiant bendradarbiavimo, būtina reikalauti apipusiškumo.

PASTORE: keturi mitai Amerikoje

Cong. Record birželio 12, sen. John O. Pastore siūlymu, įrašyta santrauka sen. Henry M. Jackson straipsnio Reader's Digest (birž. mėn.) Sen. Jacksonas yra ginkluotų jėgų, o taip pat atominės energijos komisijos narys. Taigi informuotas. Jis rašo, kad Jungtinių Valstybių santykiuose su Sovietais amerikiečiai vadovaujasi mitais.

Mitas Nr. 1. Sovietai esą pasiryžę gyventi taikoje su kaimynais ir tapti geru pasaulio bendruomenės nariu. — Šį mitą senatorius griauja, nurodydamas Čekoslovakijos, Jugoslavijos pavyzdžius, nurodydamas, kad Sovietai dirba tarpkontinentines raketas ir šių metų gale jų turės daugiau ir galingesnių nei JV. Jie dirba taip pat Polaris tipo povandeninius laivus, kurių kiekvienas turi po 16 raketų. Tokių laivų per metus pastato po septynis. Kai Kremlius bus įsitikinęs savo persvara, jis nepabijos rizikuoti ypačiai vidurio Europoje, kur jis turi dabar jau kariuomenės persvarą. Chruščiovas — sako senatorius — išimtas iš valdžios ne dėl to, kad jis Kuboje mėgino įtvirtinti Sovietų galybę, greičiau dėl to, kad jam tai nepasisekė.

Laisvės statula — Amerikos laisvės simbolis

Priminęs Čekoslovakiją, Jacksonas sako: negalima abejoti, kad Sovietai pavartos savo jėgą ir kituose frontuose, kai jie matys, jog rizika apsimoka.

Mitas Nr. 2. Sovietų viešpačiai daros liberalesni, nuolat toldami nuo stalinizmo. — Senatorius mano, kad daugėja ženklai priešingi: namie režimas griežtėja. Priminė Kremliaus kaltinimus rašytojam, intelektualam, žydam. Esą žinia, kad įkalintų intelektualų dabar yra daugiau nei Stalino laikais. O ir paties Stalino garbė atgaivinama, ypačiai kariuomenėje.

Mitas Nr. 3. Jungtinės Valstybės pirmosios gamina naujus ginklus ir dėl to atsakingos už ginklavimąsi. — Šį mitą senatorius griauna, primindamas faktus: Sovietai pirmieji ėmė gaminti ICBM; Sovietai išmėgino 60 megatonų bombą — tokio galingumo bombos niekas pasauly neturi; Sovietai vienintelė valstybė, išmėginusi antibalistinės raketas. Dabartinė kova prieš Nixono ABM programą teisinama argumentu, kad tai "didins ginklavimosi lenktynes". "Aš niekad negirdėjau— sako Jacksonas — , kad šitie kritikai būtų sakę, jog panašiom raketom Sovietai "didina ginklavimosi lenktynes". Tas dvejopas standartas yra nukreiptas prieš Amerikos saugumą.

Mitas Nr. 4. Visas pasisekimas priklauso nuo derybų su Sovietais — reikia tik su jais drauge susėsti ir kalbėtis. — Tai neišmanančių apie Sovietus galvojimas. Jie nenori matyti — sako senatorius —, kad derybos Maskvai yra priemonė konfliktui tęsti ir gilinti. Derybos yra taktinis manevras laikui laimėti ir pasirengti iki jėgų balanso. Derėtis reikia, bet tuo pat metu mes turime palaikyti jėgas, kurios atgrasytų Sovietus nuo naujos ekspansijos.

TALCOTT: apie amerikiečių naivumą:

Congr. Record birželio 13 davė kongresm. Burth. Talcott įtrauktą pareiškimą kunigo Jan Kucera, atvykusio iš Čekoslovakijos ir kalbėjusio Monterey rotary Klube. Kucera pasikartodamas kalbėjo apie amerikiečių naivumą, kai jie dėsto iliuzijas

(nukelta į 4 psl.)

Birželio skausmas ir herojika

Prabėgusio birželio įvykiuose akys krypo labiausiai į dvejopus žmones — kankinius ir kovotojus.

Kankiniai yra tie, kuriuos deportacijos išrovė iš Lietuvos žemės. Jie patyrė dvejopą skausmą — buvo išrauti iš savo žemės, buvo atskirti nuo artimųjų ir nubloškšti badui, skurdui, pažeminimui ir mirčiai. Skausmą patyrė ir tie, kurie liko Lietuvoje ar atsidūrė Vakaruose, bet kurių vyrai, tėvai, broliai, artimieji buvo deportuoti. Tokių deportacijos skausmą patyriusių, pradedant nuo 1941 m. birželio 14, yra pusė tautos.

Dabar deportacijos praėjo. Tiem, kurie patys jų nepatyrė, o juo labiau, kurie išaugo jau šiame krašte, anos deportacijos gali pasilikti be angažuojančio pergyvenimo; jie gali žiūrėti į jas kaip žiūri į Herodo įsakytą kūdikių iššudymą, į kryžiuočių įvykdytą Prūsų genocidą, į Stalino įvykdytą Katyne lenkų karininkų sunaikinimą . . Bet taip žiūrėti negali, kas save laiko dalim tautos; kas tautą laiko kolektyvinio organizmo raida laiko eigoj. Tokiam tie praeities žmonės, deportacijų skausmą patyrusieji, bus tautos kankiniai. Tokiam jie bus panašioje, garbėje, kaip Bažnyčia pagarboje laiko kankinius už tikėjimą.

Atnaujinti savo pergyvenimuose tokius ryšius su šiais kankiniais ir buvo gausiai šį birželį rengiami deportacijų minėjimai.

★

Deportacijos reiškia tautos naikinimą, genocidą. Su skausmu registruojame tautinio genocido reiškinius — atitrūkimą nuo tautybės, tautinių židinių išgesimą — ir savo tarpe. Vienas tokių židinių buvo pranciškonų gimnazija Kennebunkporte, palaikiusi lietuvišką gyvybę 13 metų. Kaip tik birželio mėn. šis židinys užgeso — dėl mokinių stokos.

Putnamo Seselių bendrabutis studentėm buvo kitas lietuviškas židinys. Birželio mėn. taip pat pranešta, kad ir jis likviduojamas, nes Putnamo kolegija, kurioje mokėsi bendrabučio studentės, likviduojama — dėl pinigų stokos.

Šių židinių išgesimas yra čia vykstančio tautinio genocido ženklas. Tautinio genocido kaip tik šiais metais, kuriuos pavadinome "šeimos ir švietimo metais". Kas dėl to kaltas, ar svetimieji ar mes patys, atsakyti temėgina kiekvienas sau. Bet šioje vietoje tenka reikšti pagarbą pranciškonam ir Putnamo seselėm, kad lietuviškas pozicijas herojiškai stengėsi per tiek metų atlaikyti.

★

Birželio mėnuo atskleidžia ir kitą Lietuvos likimo pusę, kurioje iškyla tautos kovotojai. Jų herojikos simbolis buvo 1941 birželio 23 sukilimas. Sukilimas parodė tautoje gyvą jaunų žmonių drąsą, pasiaukojimą, herojiką, kuri vėliau pasireiškė partizanine kova, dar paskiau moraliniu pasipriešinimu svetimybėm, tautinės savigarbos išlaikymu, atsparumu prieš tikėjimo persekiojimą. Kovotojai yra ir tie, kurie kovą dėl tautos laisvės atnaujino užsieniuose, mobilizuodami viešąją opiniją; kurie pačių lietuvių tarpe sukūrė partizaninio kulto sąjūdį.

Šį birželį plačiausiu mastu kovotojai pasireiškė vėl Philadelphijoje, ekumeninėje baltiečių šventėje, kur buvo atnaujintas prisiminimas apie Baltijos valstybių pavergimą, deportacijas ir dabar vykstantį ten tikėjimo persekiojimą; kur buvo sutelkti įvairių tikėjimų atstovai, dalyvaujant amerikiečiam su kardinolu John Krol prieky.

Tai buvo herojinės, kovojančios tautos veiksmas, suorganizuotas jaunosios kartos kovotojų.

Kankiniai ir kovotojai, praeities ir dabarties kovotojai sudaro vieną ir tą pačią gyvą tautą, einančią vingiuotų kentėjimų ir kovos keliu.

P. KLIMAS

VOKIEČIŲ OKUPACIJA LIETUVOJE 1915 m.

(4)

Antroji okupacijos diena kiek kitoniškiau išaušo. Sunkioji artilerija ėmė pikčiau dundinti nuvargusį sostinės grindinį. Vienoj vietoj iškritusi bomba, užmušusi vieną moteriškę su vaiku ir sužeidusi šešis kareivius su kitatiek praeivių, buvo lyg koks įspėjamas ženklas. Tą dieną pasirodė sienose ir garsusis grafo Pfeilio "manifestas". Tas vokiečių armijos atstovo žodis buvo tikras šedevras. Ir ne iš tų, kurs tuojau būtų suprastas! Dar šiandien bet kas susipainiotų prieš providencialinę jo prasmę. Grafas Pfeilis giliai apmąstė ir savo manifesto formą: jis kreipėsi į Vilniaus miesto gyventojus trijų okupantų kalbomis: vokiečių, lenkų ir rusų. Vieni "žiaurūs ir niekingi savo darbais" turėjo išsinešdinti, kiti dabar atėjo, o treti jau tuomet buvo numatyti iš solidarumo . . . Vargšė Lietuvos sostinė — ji buvo vokiečių paskelbta lenkišku miestu ir perlu garsioj Lenkų viešpatijoje. O "ši viešpatija yra draugiga vokiečių tautai" — tvirtai įsitikinęs jau tada skelbė grafas ir sudėjo savo manifesto pabaigoj maldą Aukščiausiajam: "Dieve, palaimink lenkus!" Rodosi, tetrūko tik pridėti "kaip Tu mus palaiminai čia atvykusius . . ."

Lengva numanyti, kokio įspūdžio padarė lietuviams šita negirdėta vokiečių evangelija, kuri net sąžiningesniems lenkams pasirodė monstruališka. Užtat tamsioji lenkų fanatikų sukvailinta minia išgirdo tą galingojo grafo palaiminimą kaip dangaus balsą. Vokiečiai taip pakėlė visai lenkomanijai nosį, kad ir šiandien jie gali būti ne be pamato palaikyti Vilniaus problemos kaltininkais. Juoba kad per visą okupaciją jie ėjo tuo pačiu Pfeilio nubrėžtu keliu, nors ir ne taip atvirai ir atžūliai.

Tiesa, tą pačią dieną 4 valandą milicija gavo įsakymą nudraskyti nuo sienų tą "trijų okupantų" sutartinės pareiškimą. Bet tas "trio" nepaliovė skambėjęs visų lietuvių ausyse per visą vokiečių galybės periodą. J. Basanavičius, J. Kymantas ir E. Vileišienė buvo pirmieji susirūpinusių lietuvių delegatai, kurie tą pačią dieną davė pirmą geografijos ir istorijos pamoką savo mokslais pasididžiuojantiems valdovams. Tačiau lyg prakeikimas pakibo ant Vilniaus tas kaizerio atstovo palaiminimas.

Lenkuojanti miesto valdyba pasijuto šiltoj užvėjoj ir tuojau pasekė Pfeilio pėdomis: rugsėjo 20 dieną ji jau pati ėmė leisti skelbimus tik vokiečių, lenkų ir rusų kalbomis ir taip pat perdirbinėjo gatvių vardus. "Obyvatelių Komitetas" irgi pasijuto suverenu ir kitoms "mažumoms" tesiūlė prie jų prisidėti jų pačių nustatyta proporcija. Lietuvių tarpe vis dar nebuvo vienybės. Socialdemokratai (tuomet visuomeniečiai), tautininkai ir krikščionys demokratai pasipriešino tokiems uzurpatoriškiems Lenkų Komiteto palinkimams. Demokratai svyravo, baimindamiesi kelti klausimą dėl naujos vokiečių sąlygose sukurtos organizacijos, jeigu rusai sugrįžtų. Vėliau du iš jų (Jonas Vileišis ir Jurgis Šaulys) prisidėjo prie "Obyvatelių", sukeldami kitų lietuvių pasipiktinimo: šitokioj atmosferoj susijungti lietuviams į vieną būrį buvo daugiau negu reikalinga. Buvo padaryta "herojiškų" pastangų senoms sąskaitoms išlyginti, ir bendras Lietuvių Komitetas susidarė iš visų srovių rugsėjo 23 dieną. Tą datą turėtų įsidėmėti visi, kurie tirs tą naują lietuvių istorijos lapą. O mes tuo tarpu prisiminsime, kaip Vilnius pratinosi prie naujų valdovų.

Pirmąsias dienas visas miestas žiopsote žiopsojo, smalsiai sekdamas kiekvieną naujos rasės judesį. Vokietija buvo tokia nepažįstama dama, kurią daugelis admiravo nematę arba kuria interesavosi baimės pilni. Ir šit dabar jos vaikai kaip amaras pasklido po gatves, po kavines, po krautuves. Iš pradžių negalima buvo pastebėti jokio skirtumo tarp paprastų kareivių ir karininkų — visi lygiai skaitė laikraščius, lygiai prie to paties stalo gėrė alų ir kavą, kaip lygus su lygiu šnekučiavosi ir juokavo. Bet lygi buvo ir puikybė — į užimto krašto žmones visi žiūrėjo išdidžiai, iš aukšto. Jau antrą dieną buvo įsakyta užleisti kariuomenei butai, iš pradžių tik tušti, paskiau ir geresnieji. Leitenantai taip pat užėmė geriausius viešbučius kaip Bristolį, Georges ir Europos ir ten gėrė ir valgė miesto galvon, nemanydami už tai mokėti. Ėmė taip pat iš krautuvių kas jiems patikdavo ir kaip namie šeimininkavo svetimuose butuose. Žvėryno nuovadoje milicija rugsėjo 19 dieną surašė net 17 tokio šeimininkavimo protokolų. O kai krautuvės dėl tos priežasties ėmė vėl užsidarinėti, komendantas sakyte įsakė laikyti visas atviras, grasindamas atplėšti ir ištuštinti tas, kurios buvo uždarytos. Be to, buvo pareikalauta per Miesto Valdybą, kad visi savininkai praneštų, kiek jie turi savo sandėliuose produktų, ir kad kasdien būtų pristatoma 5000 pūdų miltų. Kepyklos turėjo pasidalyti tą duoklę kariuomenei; užtat miestiečiams greitai nepriteko duonos net už žymiai pakeistą kainą.

Lietuvių Komitetas susirūpino savo prieglaudų ir sandėlių likimu. Tam tikra delegacija (pp. Smetona, Kymantas, Basanavičius ir E. Vileišienė) gavo iš komendanto pažadų, kad karvės, arkliai ir sandėliai nebus liečiami. Ta pačia proga buvo pažadėta, kad skelbimai bus daromi taip pat lietuvių kalba.

Rugsėjo 22 dieną Vilnius pastebėjo ir naujos baudžiavos ženklų: bent du šimtai rekvizuotų valstiečių vežimų melankoliškai praslinko per miestą. Kaip ir visiems vilniečiams, jiems, matyti, buvo žadėta už rekvizicijas užmokėti po karo. Antakalnio gyventojai gavo ir padirbėti: rusams susprogdinus tiltą, žmonės išsinešiojo palaikus ir užtatai turėjo per pusę valandos jį naujai atstatyti. Vargšai išsiderėjo dviejų valandų terminą ir energingai ištesėjo, nenorėdami, kad jų namai būtų pelenais paversti, kaip pagrasino komendantas. Buvo visi taip pat priversti skiepintis nuo koleros ir raupų.

Gavę tiek aukštos organizacijos pamokų, naują kalendorių, vidurinės Europos valandą ir pagaliau paties feldmaršalo Hindenburgo pasirašytą skelbimą (šį kartą jau vokiečių, lenkų ir lietuvių kalbomis), kokiomis bausmėmis bus baudžiami šnipai, ginklų laikytojai ir rusų dezertyrų globėjai, — vilniečiai pajuto visai kultūringą reikalą turėti spaudą. Berods, pirmą okupacijos dieną pasirodė "Aušra", "Lietuvos Žinios" ir "Viltis", lyg norėdamos tuo savo išėjimo faktu susidaryti sau metrikus. Bet akylūs kultūrtrėgeriai tuojau suprato tą suktybę ir paprašė pirma palaukti cenzoriaus. Jis, žinoma, neskubėjo, nes tuo tarpu visiems reikėjo duoti laiko gerai įsiskaityti į daug svarbesnę visokių įsakymų literatūrą. Antra, visi buvo pakankamai užimti iškabų ir gatvių parašų vertimais į vokiečių kalbą, nes tat buvo kuogriežčiausiai įsakyta, matyti, taip pat aukštesnės kultūros naudai.

Nekantresnieji žinių mėgėjai bėgo stumdytis apie vieną lentą, kur buvo lipinami ranka rašyti karo pranešimai. Naujas policmeisteris nenuoramas redaktorius ramino, kad greit išeisiąs vokiškas laikraštis ir kas norės galėsiąs valdžios biuletenius išsiversti į savo kalbą. O lietuvių šviesti atvyksiąs Prūsų Seimo atstovas Steputat, persikeldamas su savo laikraščiu iš Tilžės. Taip apraminti, vilniečiai dar ilgai teskaitė tvorų skelbimus, ir nors jie tik visokių duoklių ir bausmių lyg kraute krovė, skaitytojai jautėsi nepatenkinti, jei kurią dieną naujo neaptikdavo.

Pirmą laikraščio pavidalo lapelį paleido kažin koks Šuras tiktai spalių mėn. 13 dieną, matyti, tikėdamas, kad tas skaičius jam atneš laimės. Tai, berods, buvo savotiškas laikraštis, nes išėjo visomis vietos kalbomis ir tedavė išimtinai oficialines vokiečių agentūros telegramas.

Visos tos priemonės greitai atšaldė žmones. Nepraėjo ir dešimties dienų, kaip visų ūpas ėmė kryptį prieš naujuosius ponus. Juoba kad iš sodžiaus pro visas sargybas pralindę vikruoliai atnešė kuojuodžiausių žinių apie plėšimus, rekvizicijas be pinigų ir be kvitų. Visi ėmė jausti greitą badą, nes visi arkliai, gyvuliai ir javai buvo atimami ir vištos išgaudytos.

(Bus daugiau)

Lietuvių literatūra svetur 1945 - 1967

Kelios stambios knygos buvo kultūrininkų įnašas į laisvės kovos metų laimėjimus. Tarp jų yra "Lietuvių literatūra svetur", kurioje apžvelgiama daugiau kaip poros dešimtų metų lietuvių literatūrinė kūryba Vakaruose, arba, kaip J. Girnius toje knygoje vadina, egzode. Tai kūryba tokio pat ilgio laikotarpio, kaip ir nepriklausomos Lietuvos gyvenimas. Uždavinys didelis. Ypačiai mūsų sąlygose, kai turime labai nedaug žmonių, tiesiogiai dirbančių literatūros tyrimo srityje; kai rašyti reikėjo laiku, nuvagiamu nuo poilsio ar profesijos darbo. O literatūros apžvalgai laiko reikėjo daug. Vienas iš apžvalgos autorių (St. Santvaras) užsimena knygoje gyvenęs tris mėnesius dramos sritimi. Kitiem, kurių apžvelgiamas kūrybinis lobis platesnis, tikriausiai reikėjo dar daugiau. Iš viso tai kelerių metų darbas. Už tą visuomeninę auką priklauso pagarba ir padėka visiem autoriam. Didžiausias nuopelnas tenka priskirti redaktoriui Kaziui Bradūnui, kuris čia vėl pasirodė kaip didžiausias šio meto rašytojų tarpe kolektyvinių leidinių organizatorius. Pagarba priklauso taip pat Į Laisvę Fondui, kuris finansavo knygos išleidimą.

★

1. Knyga rašyta kolektyvo, kuriame sutelkti bendradarbiai iš trijų kartų. Vyresnės kartos — Antanas Vaičiulaitis rašo apie poeziją, Stasys Santvaras apie dramą, Vladas Kulbokas apie literatūrinę kritiką; jaunesnės, šiame krašte brendusios, mokslus išėjusios — Kęstutis Keblys apie romaną, Rimvydas Šilbajoris apie novelę; vidurinei kartai tektų priskirti patį knygos redaktorių organizatorių Kazį Bradūną, bendras išvadas "Visumos žvilgsniu..." padariusį Juozą Girnių ir knygą užsklendusį literatūrine bibliografija Česlovą Grincevičių.

Knygos autoriai yra iš trijų generacijų, ir kuo jie skiriasi

Kolektyviniam darbui dažnai gresia nevieningumas (metodo, vertinimo, stiliaus), jeigu redaktorius iš anksto nenužymėjo visiem bendrų gairių ar gautų raštų pats neperredagavo. Juo labiau tokio nevieningumo galima laukti, kai rašo skirtingų kartų autoriai. — Viena visiem bendra gairė yra aiški — visi rašo **apie knygą**, ne apie autorių ir skaitytoją. Visi mėgina savo rašinių gale žymėti bendras išvadas apie savo žanrą. Tačiau nebuvo, atrodo, sutarta, ar rašiniuose turi persverti **apžvalga ar kritika, informacija ar vertinimas.** Šiuo atžvilgiu autoriai skiriasi. Vaičiulaičio ir Santvaro rašiniuose persveria informacinis momentas. Vienas ir kitas kelia aikštėn poezijos bei dramos kūrybines žiežirbas. Priešingo metodo laikosi Keblys — jis yra aštriausias čia kritikas, kūrybinių dėmių kėlėjas. Šilbajoris vidury tarp jų, o taip pat Kulbokas, kuris epitetiniais žodžiais savo vertinimą įglaudžia į informaciją (tas ir tas kritikas pastebėjo "teisingai", "pagrįstai", "rimtai", "svariai"...).

Jei būtų atsižvelgta į skaitytojus, kurių žymi dalis nebus pačios knygos skaitę ir nori apie tą knygą gauti informacijos iš šios apžvalgos, tai **informacinio metodo** persvara būtų tikslingesnė. Maža ką pasako skaitytojui kritika dalyko, kurio jis nėra pažinęs.

2. Nevienoūai ima ir **knygas grupuoti.** A. Vaičiulaitis atskirus autorius grupuoja generacijom, K. Keblys — chronologiškai (tais ir tais metais pasirodė toki ir toki veikalai ir jie tiek ir tiek verti), S. Santvaras ir Šilbajoris — pavardėm, V. Kulbokas kritikus pradeda rūšiuoti kryptim ("švelnieji kritikai", "pažangieji, kovingieji"), vėl diskusijų temom ir pagaliau generacijom ("naujausioji karta"). — Kas nori turėti rašytoją epochos fone, vadinas, žiūri į jį istoriškai, tam tikslingiausias rodysis **generacijų metodas.** Tas metodas lengviau padėtų suprasti ir tas keturias kartas, besireiškiančias šio nagrinėjamo laikotarpio literatūroje — 1. nepriklausomoje Lietuvoje subrendusius bei kūrusius ir tas tradicijas atsinešusius į čia, 2. pradėjusius Lietuvoje ir išsiplėtojusius savo kūryba čia, 3. subrendusius šioje šalies kultūroje ir jos įtakoje ėmusius kurti, 4. pagaliau į literatūrą ateinančius ir jau pradedančius talentingai reikštis.

3. Vertinamosios išvados — vyresnės kartos optimistiškesnės, jaunesnės pesimistiškesnės. A. Vaičiulaitis apie lyriką kalba: "Apžvelgtieji metai sudaro visą epochą, lietuvių poezijai davusią reikšmingų kūrinių... šiandien nedaug kas gali pasigirti tokiu būriu gerų poetų" (81 p.). S. Santvaras apie dramą (kuri labiau nei kiti žanrai negausi) išvadą duoda taip pat teigiamą: "Šio laikotarpio derlius labiau negu patenkinamas... lietuvių tremties dramaturgija, sukurta 1945-1967 m.

Kazys Bradūnas, Lietuvių literatūros svetur redaktorius.

laikotarpy, meninių laimėjimų nestokoja, jį neatsiliko nuo laiko dvasios ir modernaus teatro ieškojimų, savo kūrybine mintim ir forma įveikė apstą sunkių sąlygų ir yra žymiai svaresnė, negu karo meto, tremties ir emigracijos aplinkybėse būtų buvę galima laukti" (394 p.). Be optimizmo vertina K. Keblys, rasdamas, kad tik trečdalis romanų buvo rašyti romanui tinkama forma. "Tačiau ir iš šio trečdalio tik trečdaliui pavyko prasiskverbti pro kūrybinio vidutiniškumo miglas" (202 p.). O Šilbajoris apie novelę: "sunku susidaryti bendrą ir galutinį įspūdį. Meninis veikalų lygis, deja, ne vienu atveju nėra aukštybėse" (299 p.).

Galima manyti, kad poezijos žanras pralenkė kitus. Galima taip pat manyti, kad jaunesnieji vertintojai yra, kaip paprastai reiklesni, radikalesni. jų rašiniuose pastebėjo ir tokių atsiliepimų: "gimnazistiško lygio debiutas", "romanas daros panašus į intymų 'slaptą' gimnazistės dienoraštį, kurį ji paliko nerakintame stalčiuje, kad draugės pasiskaitytų"; arba vėl: rašytojo veikalai vertinami kaip "cukriniai avinėliai". Toki išsireiškimai stilių daro spalvingesnį, bet jie rašinį iš mokslinės srities nukelia į publicistiką.

★

4. Juozo Girniaus "Visumos žvilgsnis..." turi knygoje ypatingą vaidmenį. Jei visų kitų rašinius galėtum vadinti horizontaliniu piūviu — literatūrą padalinant žanrais, tai J. Girniaus "Visumos žvilgsnis..." eina paralelinėm vertikalėm: paralelėm tarp atskirų egzodo autorių, paralelėm tarp egzodo literatūros ir tos, kuri yra sukurta okupuotoje Lietuvoje. Vertingiausia rašinio dalis kaip tik ir yra paralelė su dabartinės Lietuvos literatūriniais laimėjimais ir iškeltas klausimas, ar **tokia literatūra, kokia yra sukurta egzode, būtų buvusi galima pavergtoje Lietuvoje.** Atsakymas aiškus — ne. Po tokio atsakymo logiška išvada: tautos literatūrinė kūryba tebeina dviem šakom — Lietuvoje ir už Lietuvos; abidvi šakos kada nors susijungs, egzode sukurtą literatūrą grąžinant į bendrą tautos kūrybinį lobyną.

J. Girniaus rašinys atlieka dar ir kitą funkciją — papildo kitų praleistas pavardes, švelniai koreguoja anksčiau rašiusių kategoriškus teigimus. Šią funkciją vykdant, deja, sunku išsiversti be pasikartojimo to, ką kiti buvo rašę (pvz. apie ginčą dėl Ramono "Kryžių" kalbą net trys šios knygos autoriai).

5. Bendras įspūdis tebus baigtas pasigrožėjimu gera stilinga kalba, nors kiekvienas autorius vėl savotiškas. Meistriškai subtilus, tąiklus yra Vaičiulaičio žodis. Nuoširdus, atlaidus, kiek ištęstas yra Santvaro. Preciziškas, konkretus, kiek su ironija yra Šilbajoris (bet su nevienodu rūpestingumu rašęs apie novelės autorius; pvz. rūpestingai apie Vaičiulaitį, Škėmą, nerūpestingai apie Ramoną). Tiesmukas, smogiantis, dažnai miglotos prasmės yra Keblio žodis. (Atsiliepdamas neigiamai apie Gliaudos "gramozdiškai daiktavardinį stilių", paskatina skaitytoją atkreipti dėmesį į jo paties mėgstamas daiktavardines formas: "žmogaus atskleidimui", "aplinkos vaizdavimui", "žmogaus išryškinimui". Tai buvo anksčiau taisoma į stilingesnę veiksmažodinę formą: "žmogui išryškinti", "aplinkai vaizduoti". Kalbama "gramozdiška" daiktavardinė forma gausiai vartojama okupuotoj Lietuvoj; dabar ima ji gausėti ir čia).

(LIETUVIŲ LITERATŪRA SVETUR. 1945-1967. Redagavo **Kazys Bradūnas.** Išleido Į Laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti. Dailininkas Vytautas O. Virkau. Chicago, Ill. 698 pusl., kaina 10 dol.).

Senatorių balsai

(atkelta iš 3 psl.)

draugiškai sugyventi su Sovietais. Rusija niekad neatsisakė savo tikslo — pasaulio revoliucijos ir pasaulio dominavimo. Sovietai neatsisakys apveikti didžiausio savo konkurento pasauliui dominuoti, Jungtinių Valstybių. Klaida yra tikėti, kad pasitraukimas nuo Stalino reiškia liberalizaciją. Stalinas buvo "pasaulio didžiausias nusikaltėlis", o Brežnevas yra "piktesnis" ir "daug gudresnis" už Staliną...

Šiuos Kongreso narių paskelbtus balsus pavadinome desperatiškais, nes jie nebus lemiamoji jėga, kai yra Amerikoje kitos jėgos, kurios dirba Sovietų naudai. Apie jas prabilo sen. Dirksenas ir buvęs laivyno viršininkas Pacifike admirolas Grant Sharp.

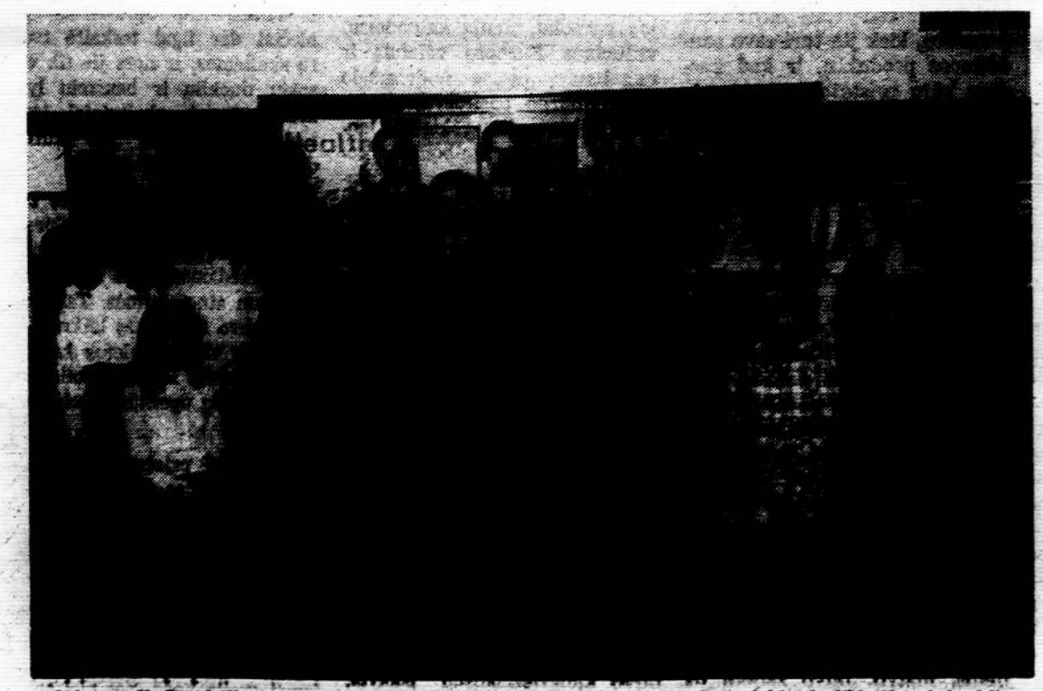

Chicagos K. Donelaičio aukštesniosios lituanistinės mokyklos III-ji abiturientų laida. I eilėje iš k. į d. sėdi: K. Bukaveckaitė, R. Lakaitė, N. Baronaitytė, klasės auklėtoja ir Lietuvos istorijos mokytoja B. Stravinskienė, D. Overlingaitė, L. Piepytė, A. Simanavičiūtė; II eilėje stovi: K. Papartytė, K. Tamulionytė, J. Ivanauskas, S. Griganavičius, V. Butikas, R. Butikaitė, A. Maciejauskaitė; III eilėje stovi: V. Grybauskas, G. Cepėnas, M. Trakis, J. Dikinis, J. Grigola, M. Bernotavičius, R. Vidžiūnas, S. Kaziauskas, Y. Juodgudis.
Nuotr. V. Noreikos

Apie "Daną"

A. G. GIEDRAITIS

(Tąsa iš pereito numerio)

Dramos autorius tikisi, kad tie nesutapimai perdaug neapsunkins Danos skaitytojų ir žiūrovų."

Libretą autorius rašo, žinoma, eilėmis, be kaikurių išimčių, laikosi ritmo ir rimo, dėl to librete nereta dirbtinumo. Štai pirmosios pirmojo veiksmo eilutės, kompozitoriaus Stanaičio žodžiai (libr. 16 psl.):

Laikas bėga! Laikas bėga!
Solistė bando mano jėgą!
Kantatos premjera rytoj,
O mes, lyg pelkėj prakeiktoj!...

Pirmoji eilutė pradėta chorėju, kitos trys jambu. Tokio mišraus eiliavimo pasitaiko ir toliau libreto tekste. Toks eiliavimas bent kiek apsunkina skaitytoją, bene tik ir dainuotoją, kol be gaidos mokosi teksto. Būtų patogiau, pav., kad nors pirmosios eilutės pabaiga ritmingai subėgtų su antrosios eilutės pradžia.

To ketureilio trečiosios eilutės žodžiui "rytoj" reikėjo panašaus sąskambio ketvirtoje eilutėj, tai pridurtas žodis "prakeiktoj". Ir ta pelkė, ir ta prakeiktoji čia nekaip atrodo, nepritinka, o toje "prakeiktoj" ir žodžio kirtis ne savo vietoje.

Dėl rimo štai (41 p.) paimtas net svetimas žodis 'gavėja':

Į kokį tolį dar nuneš tie vėčajai?

— — —

Be poilsio mana dvasia gavėja!

(Iš tikro — gavi.)

Žodžiui skambėjimą duoda kompozitorius, poetas tik pateikia šiaipjau patogų žodį, patogią eilutę, kad nereiktų dėl rimo varžytis. O tokių susivaržymų dėl rimo operos librete apstu.

Nelabai skoninga ir ta 'velniava', to paties Stanaičio tariama (18 p.):

Tai velniava! Tai velniava!
Aš jai rašiau kantatą.
O ji lyg svetima, lyg nesava,
Ir mano jausmo nesuprato!

Tokios velniavos ir prakeiktosios čia lyg ir nesiderina su poetiniu grakštumu, kokį pažįstam iš kitų St. Santvaro poetinių kūrinių. O rimas bene labiausiai reikalingas ir pritinka ten, kur reikia kalbos žaismingumo, linksmai nuotaikai pavaizduoti, gi "Danos" opera rimto, net sunkaus turinio, ir linksmo pobūdžio tarpučių menkai joje tėra.

•

Perdaug jau paprastai ir meilė čia pareiškiama. Antai Pakalnis, buvęs karininkas, ne koks penkiolikinis vaikišėias, "ugningai" prisipažįsta Daumantienei (23 p.):

Dana, mano brangi,
Myliu tave! Myliu tave!
Tu žinai, tu regi —
Myliu tave! Myliu tave!
Laukiu laimės valandų —
Suprask mane! Mylėk mane!
Be tavęs ramybės nerandu,
Klajoju, lyg sapne.

Panašiai po ilgų pasikalbėjimų tikina Daumantienė ir kompozitorius Stanaitis (40 p.):

Girių zylė gūžtą pina,
Kogi mus klaidina nežinia?
Tavo grožis širdį man svaigina,
Tik tu mylėk, mylėk mane!

Nepritiko, manding, primesti Daumantienei šiuos jau minėtus žodžius (55 p.):

Dieve, mano Dieve,
Kad tu globotum, aš meldžiausi daugel kartų!
Kodėl, kaip silpną medį, tu palaužei mano valią...

Argi Dievas laužo žmonių valią? Daumantienė, rodos, galėjo nusiskųsti, kad Dievas meldžiamas jos nepastiprino.

Nelygumų ir kliūvančių eilučių yra ir daugiau "Danos" libretė.

•

"Danos" librete apstu ir pasigėrėtinų posmų.

Štai prologą kalba Nepažįstamasis, paskutiniame veiksme — Daumantas. Jau pirmieji žodžiai patraukia:

Gyvenimo platybėm skuba
daugel nepažįstamų veidų,
Ir neaprėpiama kančia po žemės stogu!

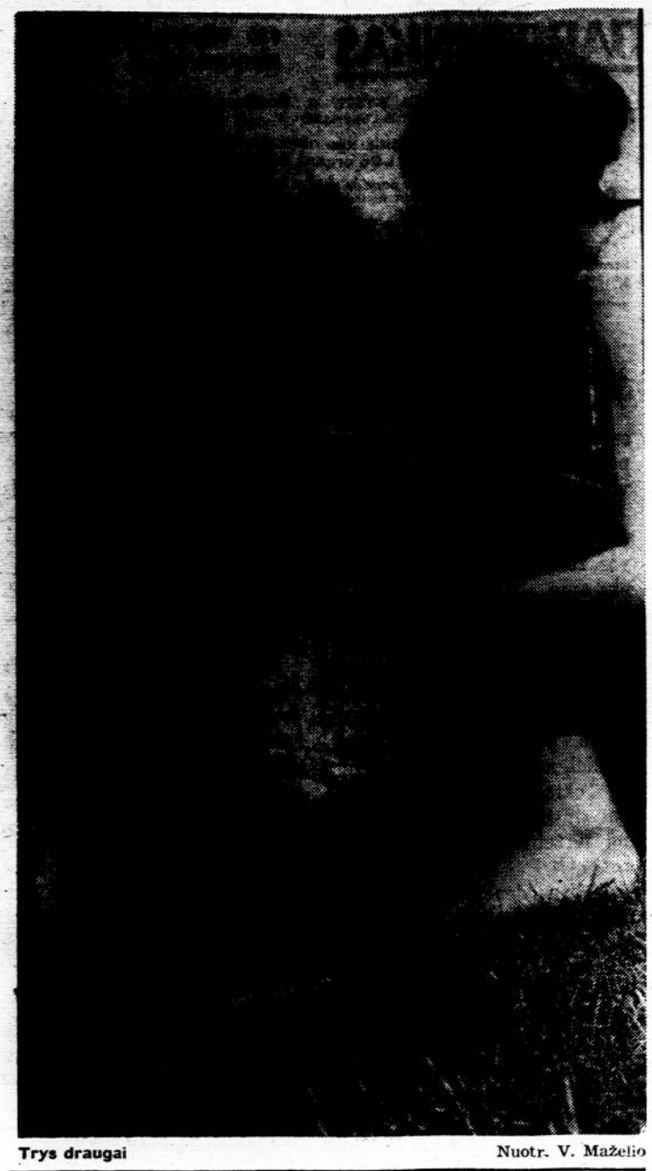

Trys draugai — Nuotr. V. Maželio

Ir kiek toliau:

Širdim aplieta sielvarto, aplieta degančių skausmų,
Aš primenu jum šventą laisvės žodį!

— — —

Iš narvo, tartum paukštė,
veržiasi žmogaus dvasia—
Nelaisvė žudo kūną, žudo sielą!

Arba štai pirmajame veiksme choras dainuoja pirmu posmu (16 psl.):

Pavasario žaliom dienom apsirengė giria,
Virpėjo saulėj vyturiai! —
Varpai palaima gaudė sentėvių dvare,
Žėrėjo lelijų balti žiburiai..

Ir vėl choras pradeda antrąjį veiksmą tokia švelniai jautria daina 27p.):

Už jūrių, už kalnų,
Už marių mėlynų
Saulelė leidžiasi raudona...

Pati vienui viena,
Lyg pievų aguona,
Ten verkia, rauda našlaitėlė.

Kodėl tu palikai,
Kodėl nesugrįžai,
Broleli mano kareivėli?...

O štai nuoširdi ir nenupilkusi Daugirdaitės meilės svajonė iš trečiojo veiksmo (44 p.):

Tartum muzika, virpėjo kalnai,
O tavo žodžiai — pasaka mano širdy! —
Pradink, o sielvarte, lai skamba daina!
Aš noriu svaigt gyvenimo dienų aistra!

Tai tiek nedaug, o būtų man per amžių to gana —

Ir vėl prologe kalbėjusiojo Nežinomojo, o paskutiniame veiksme — Daumanto žodžiai, nukreipti į pabėgėlių stovyklos jau gal kiek atšipusius ir nupilkusius vyrus ir moteris (53-54 p.):

Tenai, iš kur aš ateinu,
Visi mes buvom broliai!

— — —

Kai jūs su pašaipa sutinkate mane —
Regiu aš jauno brolio kraują,
Regiu tą kraują girios purvinam klane,
Regiu, kai upės vandenys nuo kranto jį skalauja...

Tai ir mums tie partizano Daumanto žodžiai. Jie primena ligi kraujo ir mirties kovojusius vyrus už tėvynės laisvę, už seserų, motinų ir žmonų garbę, už tėvų ramybę ir vaikų ateitį. Tų kovų atgarsiai ir dabar tebėra tenai gyvi mūsų tautiečių širdyse. Kiek mes savo darbais ir prasmingais žodžiais juos paguodžiam ir pastiprinam?...

Šitas St. Santvaro operos libretas, dar rūpestingai peržiūrėtas ir naujai išleistas, kiekvienam pritiktų pasiskaityti. Jisai primintų ne tik aną pilkąjį mūsų gyvenimą stovyklų barakuose, bet — ir kas juose prarasta. O paskatintų ir palyginti, kur daugiau puoselėta šviesių vilčių tėvynės ateičiai — anuose barakuose ar prabangos šalyse.

Duetas iš "Danos" operos II veiksmo. Solistai — St. Baras ir D. Stankaitytė

Jaunimo maldos diena

Birželio 8 Clevelande surengtoji Jaunimo Maldos Diena susilaukė didelio vietos lietuvių dėmesio. Naujosios parapijos bažnyčia vos sutalpino gausiai susirinkusį organizuotą jaunimą ir visuomenę.

Po mišių parapijos salėje su dėmesiu buvo išklausyti dr. V. Vyganto ir Rimo Laniausko pranešimai.

Jaunimo Maldos Diena nebuvo tik lokalinis įvykis. Tai buvo energingo Jaunimo Žygio už Tikėjimo Laisvę k-teto viena iš viešesnio prisistatymo pastangų.

Specialiai tai dienai pakviestas garbingas svečias vyskupas Vincentas Brizgys savo pamoksle, tarp ko kita, kalbėjo:

"Šiandien čia švenčiame lietuviško jaunimo naujos minties ir naujos iniciatyvos pirmą viešą pasireiškimą. Maždaug prieš trejus metus buvo iškelta mintis, kurią toliau besvarstant štai einama prie naujos gražios iniciatyvos. Jos vykdyme padarytas reikšmingas žingsnis. Apsijungė lietuviškos jaunimo organizacijos labai gražiu tikslu ir gražiu šūkiu: kovoti už Lietuvos ir kitų pavergtų kraštų jaunimą. Šis faktas mum visiem malonus, nes tai įrodymas, kad jaunoji mūsų karta moka susitarti ir eiti kartu, kai reikia mūsų tautos ir Lietuvos labui".

"Ši šventė visiem dar kartą teparodo, kad jaunų žmonių naujų idėjų nereikia bijoti. Jei jų nebūtų, gyvenime neįvyktų nieko naujo. O jei kam atrodytų, kad šiandien nieko naujo ir nereikia, reikėtų pagalvoti, koks būtų mūsų gyvenimas, jei prieš mus gyvenusieji būtų taip manę. Turbūt visi būtume labai necivilizuoti laukiniai."

"Dievas teduoda jum didelės meilės Jam ir tiem, už kuriuos jūs ryžtatės kovoti. Teduoda šviesios išminties, gražiausios sėkmės. Telaimina jus, skelbiant ir ginant žmogaus laisvę ir kilnumą."

Dr. Vyt. Vygantas savo pranešime, pagal kadaise pasakytus kun. St. Ylos žodžius, iškėlė reikalą ne vien tik vietoj liekančioje karuselėje suktis, bet pasidairyti ir plačiau, nesibijant veržtis į platesnius gyvenamojo krašto plotus, lietuviškųjų problemų populiarinimo dar neužimtus.

Komiteto pirm. R. Laniauskas trumpais žodžiais nušvietė naujojo jaunimo sąjūdžio tikslus ir pagrindinius užsimojimus, pristatydamas komiteto narius, lietuvių jaunimo organizacijų atstovus.

Po iškilmių vysk. Vincentas Brizgys dalyvavo Amandos ir Algirdo Muliolių namuose suruoštame priėmime, kurio metu su Jaunimo Žygio Už Tikėjimo Laisvę komiteto nariais pasidalino mintimis konkrečiais darbų ir artimiausių uždavinių reikalais.

Siekiama, kad panašios Jaunimo Maldos Dienos virstų kasmetine tradicija visose didesnėse lietuvių kolonijose.

J.T.L.

TĖV. TADO DEGUČIO PRIMICIJOS CHICAGOJE

Šį pavasarį lietuvių pranciškonų eilės praturtėjo nauju kunigu. Birželio 7 Washingtone buvo įšventintas Tadas-Jonas Degutis, O.F.M., o birželio 15 Chicagoje jis laikė pirmąsias iškilmingas mišias.

Mišios įvyko šv. Kryžiaus parapijos bažnyčioje, kuri yra viena iš gražiausių lietuviškų šventovių šiame krašte. Į Tėv. Tado iškilmę susirinko apie 400 žmonių. Kai kurie jo bičiuliai buvo atvykę iš tolimų vietų.

Iškilmės prasidėjo procesija iš klebonijos į bažnyčią. Primiciantas su būriu kunigų įžengė į šventovę, labai iškilmingai giedant Dainavos ansambliui, vadovaujamas muz. P. Armono, tai dienai buvo paruošęs ypatingą giesmių programą. Jos įspūdingai skambėjo ir per mišias.

Mišios buvo bendrinės, laikomos primicianto ir 4 kunigų: T. Jono Kubiliaus, S. J., bei 3 pranciškonų. Pamokslą pasakė prov. Tėv. Leonardas Andriekus, iškeldamas kunigiško pašaukimo dalią pasaulyje ir išreikšdamas džiaugsmą, kad pranciškonai susilaukė naujo darbininko. Po mišių Tėv. Tadas suteikė kiekvienam asmeniui kunigišką palaiminimą paskirai.

Parapijos salėje po pamaldų įvyko vaišės, į kurias susirinko visi bažnyčioje dalyvavę žmonės. Čia primiciantui išreikšta nuoširdžių linkėjimų, įteikta dovanų, pasišnekėta apie lietuviško gyvenimo problemas. Baigiantis vaišėms, Dainavos ansamblis atliko trumpą koncertinę programą. Pabaigoje primiciantas visiem giliai padėkojo. Programai vadovavo dr. V. Majauskas iš Detroito.

Naujasis kunigas išvažiavo į Kennebunkporto vienuolyną poilsiui po studijų, egzaminų ir primicinių iškilmių. Jis gavo jau ir pareigas pranciškoniškoje bendruomenėje. Tėvas Tadas Degutis paskirtas visų lietuvių tretininkų Amerikoje ir Kanadoje direktorium. Jo uždavinys sunkus: organizuoti ir atgaivinti šv. Pranciškaus Asyžiečio sekėjų būrelius lietuvių parapijose pagal Vatikano susirinkimo dvasią.

L.A.

Primicijų vaišės. Kairėje Tėv. T. Degutis ir pranciškonų provincijolas Tėv. L. Andriekus. Nuotr. V. Noreikos

Baltimorės žinios

Parapijos C.Y.O. jaunimas savo susirinkimą turėjo birželio 27, šv. Alfonso mokyklos kambariuose. Nutarė liepos 16 surengti ekskursiją į Ocean City. Autobusai išvažiuos 8 v. r.

Lietuvių svetainės šėrininkų metinis piknikas buvo birželio 29, sekmadienį, gražiam Conrad Ruth Villa parke.

Dainos naujas vyrų choras vasaros metu turės atostogas, gi liepos 13 Alfonso ir Daratos Adomaičių vasarvietėje rengia gegužinę. Alfonsas Adomaitis dainuoja chore.

Siuvyklos, kuriose dirba nemažai lietuvių, birželio 27 pradėjo atostogas. Į darbą grįžta liepos 14.

Vasarvietes prie gražių Chesapeake Bay vandenų turi nevienas lietuvis. Ten praleidžia visus savaitgalius, kai mieste vasarą taip karšta.

Šv. Alfonso parapijos mokykla paleista vasaros atostogom. Jos patalpos pradėtos remontuoti, kad rudenį viskas būtų parengta naujiem mokslo metam. Tėvai raginami vaikus leisti į Šv. Alfonso parapijos lietuvišką mokyklą.

Jonas Obelinis

Vyskupo pagerbimas ir kunigų pasitarimas Marianapolyje

Atlanto pakraščio provincijų — Albany, Boston, Connecticut, Maryland, New York, New Jersey ir Pennsylvania — lietuviai kunigai liepos 8, antradienį, suvažiuoja į tėvų marijonų pastogę, Marianapolį, Conn., pagerbti naujo lietuvių vyskupo Antano Deksnio ir pasitarti svarbiais Kunigų Vienybės organizaciniais reikalais.

Vysk. Antanui Deksniui pagerbti pietūs bus 1 val. KV provincijų pirmininkai prel. J. Balkūnas, kun. A. Baltrušūnas, kun. V. Cukuras ir kun. V. Širka pakvietė visų apylinkių kunigus dalyvauti šiose iškilmėse ir pasidalyti mintimis su naujuoju vyskupu.

Po pagerbimo pietų, 3 val., įvyks KV Atlanto pakraščio provincijų metinis susirinkimas—pasitarimas. Pramatyta ši darbotvarkė: 1) invokacija, procinciją pranešimai, 3) pranešimas iš KV seimo, 4) KV centro vbos rinkimas, 5) Kunigam Šelpti Draugijos reikalai, 6) įvairūs klausimai, 7) užbaiga ir palaiminimas Švenčiausiuoju Sakramentu.

Kunigų Vienybės rūpesčiu veikia Kunigam Šelpti Draugija, kurios pirmininku kelerius metus yra kun. J. Scharnus, Newark, N. J., sekretorium kun. V. Karalevičius, Jersey City, N.J., iždininku kun. P. Totoraitis, Newark, N. J. Ši svarbi draugija pagelbsti į vargą patekusiems broliams kunigams. Iki šiol ji yra sušelpusi keletą ligonių ir vargstančių kunigų plačiajame pasaulyje. Kadangi ilgametis K. Š. Draugijos iždininkas kun. P. Totoraitis sunkiai serga ir nebegali eiti iždininko pareigų, todėl kunigai nariai šiame suvažiavime turės išrinkti naują valdybą. Šia proga visi Kunigam Šelpti Draugijos nariai dėkoja dabartinei valdybai, ypač sergančiam ir daug dirbančiam izd. kun. P. Totoraičiui išreiškia savo padėką ir užuojautą.

Į šį vyskupo pagerbimą — suvažiavimą yra pakviesti visi lietuviai kunigai. Visi prašomi atsiųsti pranešimą tėvam marijonam apie dalyvavimą Marianapoly pietuose, kad būtų galima žinoti, kiek pietų parengti.

APKV atstovai

— **Dainavoje** birželio 23 prasidėjo Moksleivių ateitininkų stovykla. Jaunimas susirinko iš įvairių kolonijų, nuo rytų (New Yorko, Worcesterio, Washingtono) iki vakarų (net iš Los Angeles). Po registracijos ir susitvarkymo stovykla oficialiai atidaryta iškilmingu posėdžiu. Laima Gustainytė, atstovaudama MAS centro valdybai, pristatė stovyklos valdybos sąstatą: kapelionas —kun. Antanas Saulaitis, S. J., komendantas — Algis Norvilas, muzikos mokytojas — prof. Faustas Strolia, berniukų vadovas— Paulius Alšėnas, mergaičių vadovė — Laima Gustainytė, vakarienės programos vedėja — Elenutė Bradūnaitė, sporto vadovai — Jurgis Juodėnas ir Regina Kryžanauskaitė, berniukų vadovo padėjėjas — Jurgis Oniūnas, mergaičių vadovės padėjėja — Joana Kuraitė, stovyklos sekretorė — Elenutė Razgaitytė. Po atidarymo buvo susipažinimo vakarras ir šokiai.

— **Zitos Sodeikienės** meno paroda įvyksta liepos 12-13 Los Angeles, Calif., šv. Kazimiero parapijos mokyklos patalpose. Susipažinimas su dailininke bus liepos 12, šeštadienį, 7:30 val. vak. Parodą rengia Akademinis Skautų Sąjūdis.

Tėvų pranciškonų vienuolynui, Aušros vartų koplyčiai, Kultūros židiniui — Jaunimo centrui aukojo

250 dol.: Kazys Budvytis, Brooklyn, N. Y.

200 dol.: J. A. Poderis, So. Ozone Park, N. Y.

Po 150 dol.: A. Witkus, Dorchester, Mass.

Po 100 dol.: N. N., Brooklyn, N. Y., Saulius Remeza, Brooklyn, N. Y., Martha Dargėla, Los Angeles, Calif., A. Zizys, Brooklyn, N. Y., E. Vaišnoraitė, Brooklyn, N. Y.

50 dol.: A. Pranys, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 100 dol.).

Po 25 dol.: J. Audėnas, Brooklyn, N. Y., C. Patep, Brooklyn, N. Y., Ant.Jonikas, Brooklyn, N. Y.

Po 20 dol.: Veronika Stelmokas, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 200 dol.), P. Gailiūnas, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 300 dol.), Jonas Kuodis, Brooklyn, N.Y. (pažadėjo 200 dol.).

Po 10 dol.: Edward Sirgėdas, Brooklyn, N. Y., Algirdas L. Jasaitis, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 300 dol.), L. Virbickas, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 200 dol.), Ann Pilger, Brooklyn, N. Y. S. V. Birutis, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 100 dol.), Frances Valantine, Brooklyn, N.Y., Alf. Sirgėdas, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 100 dol.), R. Jonaitis, Brooklyn, N. Y., Juozas Valakas, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 50 dol.), J. Sinkunas, Brooklyn, N. Y., T. Staugaitis, Newark, N. J., Jennie Matejunas, Brooklyn, N. Y., P. Pabataukienė, Brooklyn, N. Y. (pažadėjo 100 dol.), V. Kiseliauskienė, Brooklyn, N. Y., Stella Derkach, Brooklyn, N. Y., Dilauskas Family, Baltimore, Md.., Anna Petrovich, Baltimore, Md., Kazys Kudla, Baltimore, Md., Dr. A. Daunys, Brooklyn, N.Y., Leona Gervė, Brooklyn, N. Y., Charles Valinchus, Woodhaven, N. Y., Thomas Kencis, Brooklyn, N. Y., T. Yurevich., Brooklyn, N. Y., K. Kalvaitis, Greenbelt, Md.

Po 5 dol.: Anna Franzese, G. A. Butkienė, V. Zaveckas, Anna Kokoszka, Nelė Baranauskas, M. Bartkus, A. Butwick, U. Yanush, G. Vedegis.

Pažadėjo aukoti:

A. Bagdonas, Brooklyn, N. Y. (300 dol.), Stasė Žebertavičienė (200 dol.), N. N. (1000 dol.), Vl. Jasinskas (100 dol.), Jurgis Buožis (100 dol.), Jonas Vistartas (100 dol.), A. Rose (100 dol.), N. N. (100 dol.), S. Jakštas (115 dol.).

Visiem aukojusiem teatlygina Visagalis!

Įamžinkite save ir savo šeimos mirusius šiame kilniame darbe Dievo garbei ir Tėvynės labui. Paskubėkite dosnia auka, kad visi statybos darbai kuo greičiau pasistūmėtų pirmyn. Nepamirškite šių kilnių planų prisiminti ir testamentuose. Mūsų padėka ir maldos. Dabarties ir ateities kartos nepamirš Jūsų. Aukas siųsti: Building Fund Franciscan Monastery, 680 Bushwick Avenue, Brooklyn, N.Y. 11221.

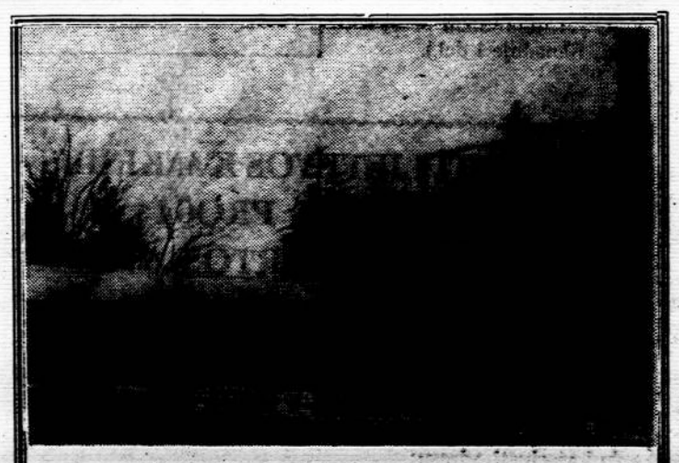

TRADICINĖ LIETUVIŲ DIENA MARIANAPOLYJE

Thompson, Connecticut

1969 m. liepos 4 d.

DIENOS PROGRAMA

11:00 Iškilmingas Šv. Mišias aukoja ir pamokslą sako kun. Petras Shakalis, Šv. Pranciškaus parapijos klebonas, Lawrence, Mass.

12:00 Pietūs ir įvairios pramogos.

■

Lietuvių Dienos rengėjai ir Marianapolio Marijonai nuoširdžiai visus kviečia dalyvauti šioje **TRADICINĖJE LIETUVIŲ ŠVENTĖJE.** Puiki proga pasinaudoti Dievo palaima — dalyvauti Šv. Mišių aukoje po atviru dangum, išgirsti gražių lietuviškų giesmių ir skambių dainų, laimėti vertingų dovanų, susitikti su draugais ir pažįstamais, bendrai pasilinksminti ir pasigrožėti žavinga Marianapolio vasaros gamta.

LAUKSIME!

LIŪDNOS METINĖS

Š.m. liepos 9 d. sueina lygiai metai, kaip mirtis netikėtai išskyrė iš mūsų tarpo mūsų mylimą brolį, dėdę, vieną iš Dainavos stovyklos steigėjų ir pirmąjį jos administratorių

a.a. kun. Bronių Dagilį

Metinių proga, liepos 9 d., trečiadienį, už jo vėlę bus atnašaujamos šv. Mišios: 9 val. ryto Dievo Apvaizdos bažnyčioje, Detroit, Mich.; 8 val. ryto šv. Barboros bažnyčioje, Dearborn, Mich.; pradedant tą dieną — Gregorinės šv. Mišios pas T.T. Pranciškonus, Greene, Maine.

Nuoširdžiai prašome visus buvusius jo draugus bei pažįstamus, kas gali, dalyvauti pamaldose arba prisiminti a.a. kun. Bronių Dagilį savo maldose, nes jis taip karštai mylėjo ir tarnavo Bažnyčiai, Tėvynei ir žmonėms. Užmiršdamas save, nesiekiant jokios garbės su kuklumu ir turėdamas gilią kunigišką meilę, gyveno, dirbo tik dėl kitų — mielai patarnaudamas visiems, visados ir visokiuose reikaluose. O Dainavos stovyklai, kuri buvo jo pradėta, dirbo iki paskutinės savo gyvenimo dienos.

Mylimas Kunige Broniau, Tu palikai mus skaudančiomis širdimis peranksti ir staiga — neįvykdęs visų savo planų ir neturėdamas progos pasakyti net sudiev... Mūsų širdys, neužmiršdamos Tavęs, gyvena liūdesyje.

Viešpatie, būk jam gailestingas.

Sesuo, broliai ir giminės

IŠ VISUR

— **Solistė Aldona Stempužienė ir kompozitorius Darius Lapinskas** liepos 10 išskrenda į Vokietiją įrekorduoti dvi naujas plokšteles. Su soliste vyksta jos mokytoja operos direktorė Carmela Cafarelli, kuri dalyvaus rekordavimo sesijose. Vienoje plokštelėje bus atlikti D. Lapinsko kūriniai — koncertinė arija Les Sept Solitude (pagal O. V. Milašiaus poemą) ir Ainių dainos, parašytos pagal senąsias lietuvių liaudies dainas. Antroje plokštelėje A. Stempužienė įdainuos operų arijas drauge su pilnu Stuttgarto simfonijos orkestru. Orkestrą diriguos D. Lapinskas. Plokšteles išleidžia Fine Music Records. Operos direktorė C. Cafarelli drauge su soliste A. Stempužiene dar vyks į Milaną ir Romą, o komp. D. Lapinskas pasiliks Europoje, lankydamas įvairius muzikos ir dramos festivalius.

— **Amerikos Lietuvių Tarybos** valdyba pertvarko ir papildo JAV lietuvių organizacijų kartoteką. Valdyba prašo visas organizacijas pranešti savo adresus Alto valdybai adresu: Lithuanian American Council, Inc., 6818 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60636. Organizacijų adresai Altui reikalingi ne tik glaudesniem ryšiam palaikyti, bet ir pradedamam organizuoti informacijos centrui.

— **Liet. Išl. Tautos Fondas** gegužės pabaigoje įtraukė į ypatingųjų TF rėmėjų sąrašus dar keturis asmenis: prel. J. A. Karalių iš Shenandoah, Pa., paaukojusį 100 dolerių; Joną Stelmoką iš Lansdowne, Pa.— 25 dol.; kun. V. Rimšelį iš Chicagos — 25 dol.; dr. S. Budrį iš Chicagos — 25 dol.

Šiem, kaip ir anksčiau į ypatingųjų rėmėjų sąrašus įsijungusiem, TF valdyba užsakė metams Eltos Informacijų biuletenius. (E.)

— **Lietuvių tautos** dabartinės padėties krašte ir išeivijoje klausimas bus gvildenamas Amerikos Lietuvių Kongrese Darbo dienos savaitgalyje, Detroite. Kongresą rengia ir jam programą nustatė Amerikos Lietuvių Taryba. Kongreso šeimininkai — Detroito Lietuvių Organizacijų centras.

— **Danguolės ir Rimtauto Vizgirdu,** Englishtown, N. J., sūnus Tado-Arvydo vardais buvo pakrikštytas birželio 21. Krikšto tėvais buvo Laima Mockienė ir Algis Gustaitis. Krikštijo kun. V. Dabušis. Vizgirdai augina dukrelę Rymantę-Mariją.

— **Šv. Kazimiero seserų** atsinaujinimo kapitula oficialiai baigėsi iškilmingomis mišiomis birželio 22. Mišias koncelebravo kun. V. Mikolaitis, seselių kapelionas, ir kun. J. Malin, Marijos aukšt. mokyklos kapelionas. Susirinkime dalyvavo apie 300 seselių iš Chicagos ir apylinkių misijų.

— **Tautinių vardų reikalu** prašom rašyti Darbininko administracijai, kuri šiomis dienomis tvarko 1970 metinį kalendorių. Kai kurie Darbininko skaitytojai nusiskundžia vardinių datų pakeitimu ar nejrašymu. Kas norėtų padaryti pastabų dėl 1970 m. ruošiamo Darbininko kalendoriaus, prašome rašyti adresu: Darbininko administracija, 910 Willoughby Av., Brooklyn, N. Y. 11221.

—•—

IEŠKOMI

Ona Pūdimaitienė, Elzbieta Pūdimaičiutė (ištekėjusi už Romualdo Bruožo), Leokadija Dubiskaitė, Kazimieras Dubiskas. Ieško anūkė Marija Saldūnas — Butrimavičienė, Caixa Postal 4118, Sao Paulo — Brazil.

Palikome jį prie verkiančio gluosnio

Kun. Aleksandro Noriaus gyvenimui ir mirčiai atminti

TĖV. LEONARDAS ANDRIEKUS, O.F.M.

Šiuo metu mirtis drąsiai sukinėjasi tarp lietuvių, nebesiskaitydama nei su amžiumi, nei su nuopelnais. Staiga pasiėmė ji gausų būrį brangių žmonių, dar galėjusių atlikti daug gero. Tarp jų mirtis išsivedė ir kunigą Aleksandrą Norių, kurio kapas birželio 17 buvo supiltas graudžioje Montanos vietelėje — prie gluosnio.

Velionį teko pažinti labai artimai per daugelį metų. Sie žodžiai tebul būna žiedai ant mielo draugo duobės.

Gyvenimas prie knygos

Kunigas Aleksandras Norius (Nekrašas) gyveno trumpai — vos 42 metus. Apie tai skaudu galvoti, kai žinai, kiek jis ruošėsi gyvenimui. Visos jo dienos buvo skirtos studijom. Kito užsiėmimo jis neturėjo. Velionis gyvenimo prasmę įžvelgė moksle ir mokyme.

Gimęs 1926 Kėdainiuose, jis nesuspėjo išsimokslinti tėvynėje. Rusams antrą sykį ateinant į Lietuvą, Aleksandras Norius su daugybe kitų savo tautiečių atsirado Vakaruose. Gimnaziją baigė Eichstaette, Vokietijoje, ir iš ten tiesiai pasuko į Romą studijuoti filosofijos bei teologijos. Gyveno Šv. Kazimiero Kolegijoje. Filosofijos daktaro laipsnį įsigijo Angelicum universitete. Kunigu įšventintas 1953, studijas dar tęsė Biblicum Institute, ten gaudamas šv. Rašto licenciato pažymėjimą.

Į Ameriką 1957 atvažiavo pastoraciniam darbui. Sustojo Seattle vyskupijoje Washingtono valstybėje, labai toli nuo visų lietuviškų centrų. Ten ilgai negyveno. Veikdamas pastoracijoje, aiškiai pajuto, kad jo širdis linksta į akademinę sritį. Po pusmečio iš Everett miestelio parapijos persikėlė į Brooklyno vyskupiją. Pirmieji jo namai buvo pas lietuvius pranciškonus Bushwicko gatvėje. Malonu buvo padėt jam įsikurti naujoj vietoj. Tarpininkaujant prel. J. Balkūnui, kun. A. Norius buvo priimtas į Brooklyno vyskupiją taip pat parapiniam darbui. Kiek vėliau, išreiškęs norą studijuoti, gavo vyskupo leidimą ir atsidangino pastoviai gyventi pas lietuvius pranciškonus.

Pas mus kun. Norius išgyveno 11 metų, studijuodamas Columbijos bei Fordhamo universitetuose New Yorke ir profesoriaudamas Šv. Jono universitete Brooklyne. Per tą 11 metų velionis pilnai buvo pasinėręs į mokslą. Columbijos universitete jis gavo du magistro laipsnius—iš pedagogikos ir rusiškų studijų srities. Fordhamo universitete taip pat klausė specialių kursų ir laikė egzaminus, praturtindamas savo žinyną profesūrai ir magistro laipsniui iš rusų kalbos. Šv. Jono universitete dėstė 7 metus, kol išsikėlė į Great Falls kolegiją šių metų pradžioje. Jo dėstomieji dalykai buvo filosofija, teologija, pedagogika, istorija, rusų kalba.

Kun. dr. A. Norius

Įdomūs asmens bruožai

Pažinti giliau kun. Aleksandrą Norių nebuvo lengva. Kai kada jis galėjo atrodyti per ūmus, užsidaręs ir prieštaringas. Rakto į jo sielą reikia ieškoti dinamiškame būde. Velionis buvo neišsenkančios energijos žmogus. Kartais jis pats nežinojo kur tą energiją išlieti. Iš prigimties labai mėgo diskusijas. Dažnai jų tiesiog ieškojo. Pasiekęs aukšto mokslo ir perskaitęs daug knygų, neišvengiamai tapo kritiškas. Jis buvo atviras visoms diskusijoms, dialogams ir protingoms išvadoms. Jį suprantančių žmonių būry jautėsi ekstaziškai laimingas, svetimesnėje aplinkoj — vienišas ir mažakalbis. Impulsyviai eidamas prie problemų, kartais stabtelėdavo ir prie neįprastų išvadų, kurias vėliau atidžiai pergvildendavo ir koreguodavo. Gyveno nuolatiniame dinamiško būdo poveikyje. Buvo kilnus ir aukštų polėkių žmogus.

Visur atsiminė, kad yra kunigas ir savo pareigas tiksliai atliko. Universitete dėstydamas religiją, ruošėsi pagal geriausius šių dienų metodus. Nerodė entuziazmo kraštutinėms religinėms naujovėms po Vatikano susirinkimo. Labiau laikėsi vidurinio kelio. Pastebėjau nemaža ženklų, kurie iškelia mūsų velionį į pamaldžiųjų kunigų lygį. Praėjusią vasarą buvo pasiryžęs stoti į pranciškonų vienuoliją. Tuo reikalu ilgai ir išsamiai kalbėjome. Pagaliau nutarėme, jog geriausia būtų planą atidėti vieneriems metams, kad viskas dar gyviau išryškėtų.

Sielojosi ir tautiniais reikalais. Buvo visa širdim sąmoningas lietuvis, prenumeruojąs periodinius leidinius, perkąs žymesnes mūsų knygas, priklausąs organizacijoms ir aukojąs tautiniams tikslams. Jį labai domino lietuvių kultūros raida dabarties aplinkybėse, ypač ateinančių kartų atžvilgiu. Tais klausimais mėgo kalbėti ir diskutuoti. Norėdamas pamatyti motiną, brolius bei seserį ir susipažinti su krašto padėtimi, lankėsi Lietuvoje. Planuose turėjo šią vasarą kelionę Vokietijon.

Mirtis ir laidotuvės

Nors kun. Aleksandras Norius dar buvo jaunas ir stiprus, tačiau paskutinio pusmečio bėgyje pradėjo nujausti mirtį. Apie ją dažniau užsimindavo kalboje, ir viską rūpinosi sutvarkyti. Matyt, dvasinio nerimo spaudžiamas, aktyviau ėmė reikštis Great Falls mieste, bandydamas sujungti šviesuomenę kultūrinei veiklai. Prieš kelias savaites dar paryškino savo testamentinę patvarką. Mirties atveju jau anksčiau santaupas testamentu buvo užrašęs lietuviams pranciškonams. Jos bus panaudotos mišioms už velionio sielą ir Kultūros Židinio statybai, tinkamai įamžinant jo atminimą. Kun. A. Noriui skirtoj pastato vietoj bus sudėtos jo knygos ir akademinės insignijos.

Šį pavasarį gi mirties nuojauta kilo. Kun. Aleksandras laisvu noru antrą kartą dalyvavo metinėse kunigų rekolekcijose. Jos ir buvo mirčiai pasiruošimo anga. Rekolekcijų metu pajuto galvoj skausmą ir buvo nuvežtas į ligoninę. Sekantį rytą, išsiliejus galvoje kraujui, rastas negyvas.

Laidotuvėmis rūpinosi Great Falls vyskupas Eldon B. Schusteris. Jis pats išvakarėse laidotuvių koplyčioje atkalbėjo rožančių bei kitas maldas, o man leido tarti žodį gausiai susirinkusiems dvasininkams, vienuoliams ir gal 200 pasauliečių. Kalboje iškėliau velionio, kaip Dievo piligrimo svetimoje šaly, ryškesnius gyvenimo atžvilgius ir padėkojau visiems už nuoširdų dalyvavimą, išleidžiant jį į kapą.

Birželio 17-tos rytą kun. A. Noriaus karstas buvo nulydėtas į šv. Onos katedrą ir iki mišių paliktas atviras. Atgiedojus egzekvijas, bendras mišias laikė velionio klebonas ir 4 lietuviai: kun. dr. Jonas Patašius — vyskupijos vicekancleris, kun. Izidorius Gedvila, pranciškonas Eugenijus Jurgutis ir šio straipsnio autorius. Mišiose, dalyvaujant vyskupui, pamokslą pasakė kun. dr. J. Patašius. Po mišių karstą palaimino ir į kapines nulydėjo vyskupas. Palaiminti duobę ir prie jos paskutines maldas atkalbėti man buvo suteikta privilegija.

Malonu prisiminti, kad Great Falls vyskupas, dvasiškija ir pasauliečiai labai nuoširdžiai pagerbė mūsų velionį. Laikraščiai įsidėjo nuotraukas ir aprašė gyvenimą. Žmonės gausiai lankėsi laidotuvių koplyčioje, katedroje ir kapinėse. Be dviejų pranciškonų, iš toliau dar buvo atvykę šie velionio bičiuliai: Vacys Steponis iš New Yorko ir Bronius Aleksandravičius iš Hartfordo.

Paskutinieji įspūdžiai

Iš šio Amerikos pakraščio kelionė į Montanos valstybę buvo ilga ir įvairi. Iš Chicagos lėktuvu perskridome dailiai suartas Wisconsino ir Minnesotos lygumas. Paskui lėkėme per N. Dakotos valstybę, stebėdami vandeningą žemę, kol atsiradome Montanoje. Skrendant laidotuves "prieš laiką" (Montanoje laikas dviem valandom ankstesnis, kaip New Yorke), saulėlydis buvo labai ilgas. Saulė aukštumų debesyse atrodė violetinė. Gal tai dėl to, kad Montana guli 4000 pėdų aukštumoje nuo jūros lygio.

Great Falls miestas turi apie 60,000 gyventojų. Jis pavadintas tuo vardu nuo Missourio upės krioklių, kur žemyn puola smarkios vandens masės. Montanos aukštuma, apsupta Rockies kalnyno, atrodo plokščia. Vienok gamtovaizdis yra savitas. Labai reta medžių. Jaučiama gili vienatvė. Likusiu laiku nuo gedulingų pamaldų aplankėme miestą ir apylinkę. Apžiūrėjom Great Falls Kolegiją, vedamą Apvaizdos seserų vienuolių, kurioje profesoriavo kun. Aleksandras Norius. Ji nauja ir labai sumaniai įrengta.

Pagaliau birželio 18, išvykdami namo, aplankėme brangaus velionio duobę Great Falls miesto kapinėse. Tai buvo graudus atsisveikinimas. Gamta plazdėjo rytmetiniu džiaugsmu. Vėsus aukštumų vėjas žaidė žiedais. Kun. A. Noriaus kapas, pridengtas veja, buvo ramus ir nesimatė išdraskytos žemės. Tiktai gluosnis, vienintelis velionio draugas toje vienatvėje, atrodė pilnas liūdesio bei ašarų, kaip ir mes, gyvieji. Dabar jis ten vienas amžiais budės ir sergės kapą. Kokia ramybė, kokia dieviška ramybė po tokio trumpo ir intensyvaus gyvenimo!

Taip mes ir palikome kun. Aleksandrą Norių prie verkiančio gluosnio Montanoje.

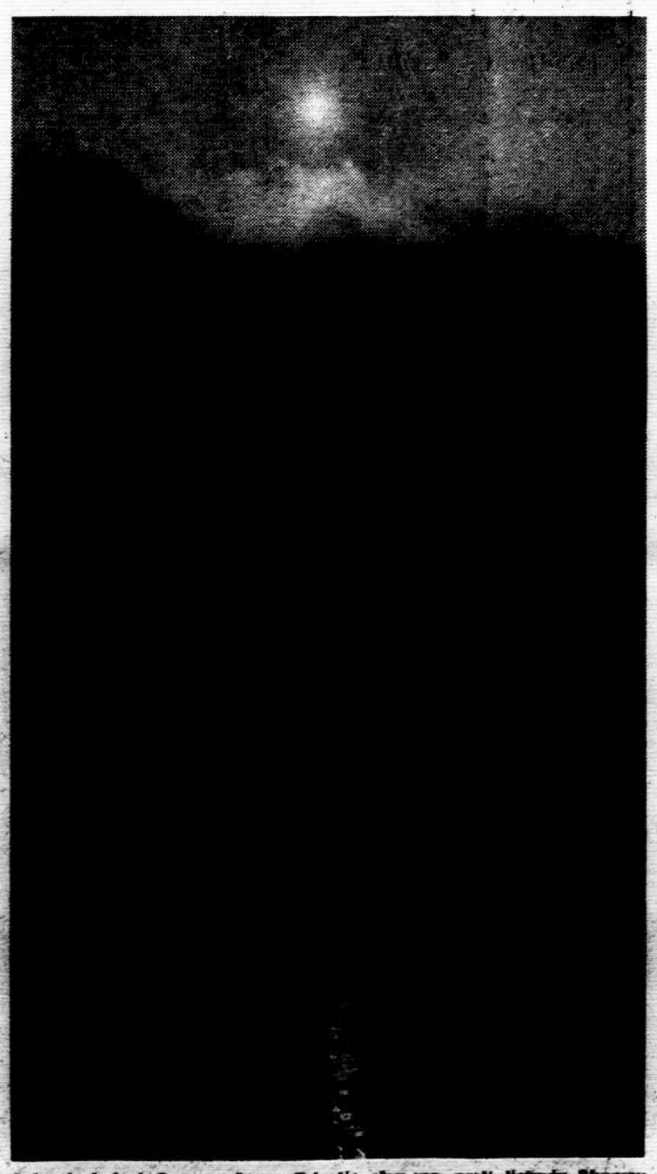

Šalos ir kalnai George ežere. Prie šio ežero yra graži lietuvių Styvynų Blue Water vasarvietė. Puikios sąlygos praleisti atostogas. Patogu patiesti vykstant į Kanadą. Nuo New Yorko per 200 mylių. Iš New York Thruway Exit 24, į Northway 87 iki Lake George Village; iš ten 9N keliu 7 myl. į šiaurę. Dėl informacijų kreiptis: Blue Water Manor, Diamond Point, N.Y. Tel. (518) NH 4-5071. Nuotr. V. Maželio

ŠACHMATAI

Veda K. Merkis

• Lietuvos šachmatų veteranas — tarptautinis meistras Vladas Mikėnas prieš 10 metų, tarptautiniam Baltijos turnyre (Rygoje) baigė antruoju, vos pustaškiu atsilikęs B. Spaskio, dabartinio pasaulio čempiono. Spaskis surinko 11½ iš 13, Mikėnas 11, Toluš 9½, M. Talis 9; toliau Lenkijos, R. Vokietijos, Suomijos, Norvegijos ir kt. dalyviai. Mikėnas tame turnyre įveikė garsųjį didmeistrį Talį, po metų tapusį pasaulio čempionu.

• 25 lietuviai įvardinti naujam US CF Ratinge: Adomaitis 1523, Bitinas 1577, Blajwas 1918, Bliznikas 900, Cholenskas 805, Daukas 1206, Gazonas 1136, Grivainis 2060, Jankauskas 2009, Jasaitis 1814, Karas 1608, Karpuška 1630, Kotas 1638, Leonavičius 1706, Lusaitis 1343, Menas 1717, Merkis 1717, Miliauskas 1626, Milukas 1626, Ramas 1859, Skrabulis 1359, Staknys 1860, Tautvaišas 2192, Valauskas 1248, Vasiliauskas 1965.

• Chess Life, birželio nr. skelbia N.Y. Baltiečių klubo p-bių laimėtojus: 1. J. Pamiljens, 2. Antanas Vasiliauskas, 3. Alfonsas Milukas. Turime pabrėžti, kad Vasiliausko ir Miluko pasiekimas yra pažymėtinas, nes iki šiol Baltiečių p-bėse pirmaudavo latviai.

• Leopoldas Šveikauskas gavo daktaro laipsnį (Ph.D.) matematinėj ekonomijoj, Yale universitete. Leopoldas ir jo brolis Gediminas buvo pasižymėję So. Bostono LPD šachmatininkai. Jų dėka Bostono lietuvių š. Klubas tris kart laimėjo lietuvių Rytų apygardos šachmatų pirmenybes, įveikdamas nuolatinį savo varžovą — Brooklyno LAK 1958, 1961 1962 m., ir gaudamas N.Y. inžinierių ir architektų pereinamąją dovaną. Kitą N.Y. inžinierių ir architektų dovaną So. Bostono LPD š. Klubas gavo, laimėdamas Lietuvos sporto žaidynių šachmatų varžybas N. Yorke 1960 m., Komandoj žaidė: G. Šveikauskas, J. Vilkas, K. Merkis, dr. Bullockas ir L. Šveikauskas.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gerai pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klijentūrą, siunčiant

DOVANAS-SIUNTINIUS

į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, UKRAINĄ ir t.t.

GAVĖJAS NIEKO NEMOKA.
TŪKSTANČIAI KLIJENTŲ PATENKINTI.
VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.
GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių augštos kokybės prekių prieinamomis kainomis.

Cosmos Parcels Express Corp.

affiliated with PODAROGIFT, Inc.

priima užsakymus Sovietų gamybos visokioms prekėms: šaldytuvai, motociklai, televizijos aparatai, radijo transistoriai, magnetofonai (tape recorders) ir dovanų certificatus galima užsakyti giminėms, gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje per mūsų firmą.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 WEST 45th STREET, NEW YORK, N. Y. 10036
Telef. 212 - 245-7905

SKYRIAI:

New York, N.Y. 10003 — 39 Second Avenue	Tel.: AL 4-5456
Brooklyn, N.Y. 11207 — 2947 Fulton St.	647-6576
Brooklyn, N.Y. 11211 — 370 Union Avenue	EV 4-4952
Boston, Mass. 02118 — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
Boston, Mass. 02127 — 331 West Broadway	268-0068
Buffalo, N.Y. 14209 — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
Chicago, Ill. 60622 — 2222 West Chicago Avenue	BR 8-6966
Chicago, Ill. 60608 — 3333 South Halstead Street	WA 5-2737
Cleveland, Ohio 44134 — 5679 State Road	884-1738
Irvington, N.J. 07111 — 762 Springfield Avenue	ES 2-4685
Irvington, N.J. 07111 — 1082 Springfield Ave.	374-6446
Grand Rapids, Mich. 49504 — 636-38 Bridge St. N.W.	GL 8-2256
Hamtramck, Mich. 48212 — 11333 Jos. Campau Avenue	365-5255
Hartford, Conn. 06114 — 200 Franklin Avenue	246-9738
Lakewood, N.J. 08701 — 288 Main Street	FO 3-8569
Los Angeles, Calif. 90022 — 960 S. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
New Haven, Conn. 06519 — 509 Congress Avenue	LO 2-1446
Newark, N.J. 07106 — 698 Sanford Avenue	373-8783
Passaic, N.J. — 176 Market Street	GR 2-6387
Paterson, N.J. — 99 Main Street	274-6400
Philadelphia, Pa. 19122 — 1214 N. 5th Street	PO 3-4818
Pittsburgh, Pa. 15203 — 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
San Francisco, Cal. 94115 — 2076 Sutter Street	FI 6-1571
Waterbury, Mass. — 905 Bank Street	PL 6-6766
Worcester, Mass. 01610 — 169 Millbury Street	SW 8-2868
Youngstown, Ohio 44503 — 309 W. Federal Street	RI 3-0440

NAUJOS LIETUVIŠKOS PLOKŠTELĖS

A. Šabaniausko įdainuota Nr. 3. Rose Mary — fokstrotas, Pasakykite mergelei —tango, Sunku gyventi — valsas, Pasakė — tango, Varpų daina — tango, Mano svajonė — valsas, Neliūdėk, motule — tango, Kai smuiku groji — tango, Siuntė motinėlė — valsas, Mariu-Marytė — valsas, Senjorita — valsas ir Saulėta diena—valsas. Mono kaina 5 dol.

Pupų dėdės ir dėdienės šokių-dainų rinkinys. Anūkų, Kretingos, Mariampolės, Pupų dėdės, Razaliūtės, Merkinės ir Obelių polkos. Sužadėtinių, Sekminių ir Gardus alutis valsai. Gieda gaideliai ir Gražus miško būdas — lengva muzika. Mono, kaina 5 dol.

Lietuvos Aidai. Charles Daubaro akordeonu įgrota 16 lietuviškos muzikos dalykėlių: Aguonėlė, Siuntė mane motinėlė, Palankėj, Laisvės varpo daina. Dzimdzi, Mikita, Atskrend sakalėlis, Ant kalno karklai siūbavo, Šią nedėlėlę, Plaukia Nemunėlis, Munšainiukas ir 5 lietuviškos polkos. Mono 2.00 dol. Stereo 4.50 dol.

Antras literatūros vakaras, dalyvauja: Ada Karvelytė, A. Kairys, G. Babrauskienė, J. Vaičiūnienė ir dr. A. Šešplaukis. Įskaityta: Be motinos, Gyvenimas, Gimtasis sodžius, Svetur, Jaunystė, Pabudau, Joninės, Daina be laukų, Po tėvelio kepure, Metai, Kraštas, Nemarioji legenda, Vakaras, Į Nemuną, Pūgos, Žmogus, kuris gyveno, Brolis ir sesuo, Trečioji žaizda, Ryto čiulbėjimas ir k. Mono, kaina 5 dol.

Lietuviškos Giesmės. Giesmė į Siluvos Mariją, Varpas kad būčiau, Tėve mūsų, Šv. Kazimierai, Sveika Marija, Gailestingoji Marija, Sveika Marija, Motina Dievo, Mano malda, Iš šios mūs žemės, Skaisčiausioji Marija, Kad širdį tau skausmas, Jėzau pas mane ateiki. Išpildo sol. A. Brazis, L. Stukas su Žibuoklių moterų oktetu, akomponuojant A. Kačanauskui. Stereo, bet galima naudoti ir mono, kaina 5 dol. Išleido Dr. J. Stukas per Eurotone Int. Ltd.

Lietuvos Senos ir Naujos Dainos: Įdainuota solistų ir choro 11 liet. dainų: Mergužėle brangi, Metai, Pavasario linksmybės, Barbutė ir Pilypas, Šią naktelė, Prieš tolimą kelionę, Užstalės daina. Tinginė bobutė, Oi laukiau, laukiau, Oi, tu Jieva, Jievuže, Augu pas tėvelį Stikliukėli. Mono 2 dol. Stereo 4.50 dol.

Šios bei kitos lietuviškos muzikos plokštelės gaunamos Darbininko Spaudos kioske, 910 Willoughby Ave., Brooklyn, N. Y. 11221. (Siuntimui pridedama 50 c., Kanadoje 1 dol.).

VISIT "Man & His World '69"
(75% NEW EXHIBITS)
IN MONTREAL, CANADA
Stay at the Franciscan Fathers 50 room retreat house 30 minutes from Expo grounds. Rates: $5 single $7 double occupancy Breakfast available. Daily Bus to Expo Grounds. Write or phone
FRANCISCAN FATHERS
Chateauquay Hgts, P. Que. Canada
(514) 692-6711

H. W. FEMALE

Are you tired of working at a full-time job? Are you disgusted with staying home? If you are, we have a position available right now. Name your own hours, all we ask is a minimum of 5 hours per day. We also have one full-time position available for person with short-hand capabilities. For appointment call Stamford, John K. Peterson — (203) 348-8703
An Equal Opportunity Employer

PAGERBTI LIETUVOS KANKINIUS DABARTINĖ PROGA NEPASIKARTOS

Mums dabar gyvenantiems tenka nepasikartojanti privilegija įamžinti Lietuvos vardą ir jos kankinių atminimą lietuviška koplyčia Šv. Petro bazilikoje, Romoje.

Tapti šio darbo dalininku laiko jau nedaug beliko.

Kviečiame visus įamžinti savo ir savųjų vardus Lietuvos Kankinių koplyčios kūrėjų tarpe.

Aukas siųsti adresu:

LITHUANIAN MARTYRS' CHAPEL FUND
2701 West 68th Street Chicago, Illinois 60629

CHICAGO *NEW YORK*

Litas Investing Co., Inc.

Čikagoje
kviečia apsistoti
gražiame, moderniame
LITO B-vės administruojamame

O' HARE CONGRESS INN

3010 N. Mannheim Rd., Franklin Park, Illinois 60131
Telef. 455-4300

Viešbutis yra arti O'Hare Airport. Transportacija iš aerodromo į viešbutį veltui. Didelė 500 vietų salė ir keturios mažesnės salės yra labai tinkamos konferencijoms, suvažiavimams, vaišėm. Apšildytas baseinas, dideli ir modernūs kambariai, restoranas.

New Yorko apylinkėje smulkesnėm informacijom gauti prašome kreiptis į

LITAS SERVICE CORPORATION
94-10 Jamaica Ave. Woodhaven, N. Y. 11421 — Tel. 212 - 847-5522

DARBININKAS

Vienuolynas ..... GL 5-7068
Spaustuvė ..... GL 2-6916
Redakcija ..... GL 5-7281
Administracija ..... GL 2-2923

NEW YORKO NAUJIENOS

Tėvų Pranciškonų statomo Kultūros židinio žemės pašventinimas įvyks rugsėjo 21, sekmadienį, 3 val. popiet Highland Blvd. Ta pačia proga ruošiamas koncertas-vakarienė St. Matthias salėje, Ridgewoode, 6 val. vak. Programoje dalyvaus Aldona Stempužienė. Tėvai Pranciškonai maloniai prašo visuomenės tai dienai neplanuoti jokių parengimų ir dalyvauti Kultūros židinio — Jaunimo centro žemės pašventinimo iškilmėse.

N. Y. ir N. J. ateitininkų sendraugių valdyba pasiskirstė pareigomis taip: St. Dzikas —pirmininkas, Vyt. Radzivanas — vicepirm., Stasė Škėrienė — sekretorė, Br. Bobelis — iždininkas, A. Vedeckas— narys. Dvasios vadu lieka kun. St. Raila.

Vysk. Antanas Deksnys aukos pontifikalines mišias V. Atsimainymo parapijos bažnyčioje Maspeth šį sekmadienį, liepos 6 d., 5 val. v. Pamokslą pasakys kun. St. Yla. Visi New Yorko ir apylinkės lietuviai kviečiami dalyvauti šiose pamaldose. Tuoj po mišių (6 v.v.) tos pačios parapijos salėje (64-08 56 Rd.) įvyks vyskupui pagerbti vakarienė su trumpa programa. Čia tarp kitų kalbės ir naujasis vyskupas A. Deksnys. Vyskupui pagerbti komitetas kartu su prel. J. Balkūnu —garbės pirmininku — kviečia šiose retose iškilmėse visus lietuvius dalyvauti ir pareikšti pagarbą bei paramą vyskupui, išvykstančiam į Europą taip svarbioms pareigoms.

Dr. Marija ir Aleksandras Žemaičiai vasaros atostogų išvyksta į Europą. Iš New Yorko liepos 8 išskrenda į Londoną. Dar lankysis Paryžiuje, Amsterdame, eilėje Vokietijos ir Austrijos vietovių, Romoje, Ženevoje, Madride, Lisabonoje. Kelias lėktuvais ir mašinomis. Į New Yorką sugrįš liepos 29.

Ažara Masevičiūtė kaip gailestingoji sesuo dirba N. Y. miesto ligoninių departamento Queens-Hospital Center įstaigoje supervisorės pareigose. Vasaros atostogas praleido belankydama Europą. Lankėsi Anglijoje, Prancūzijoje, Portugalijoje. Norėjo aplankyti ir gimtą Lietuvą, bet negavo vizos. Mėnesį laiko praleidusi Europoje, sugrįžo į New Yorką.

Dail. Natalijos Jasiukynaitės du paveikslai yra išstatyti International galerijoje, 1095 Madison Ave., prie 83rd St. Paroda tęsis visą vasarą, galerija atidara nuo 11 iki 5 v. popiet antradieniais, trečiadieniais ir ketvirtadieniais. Dailininkė parodoje išstatė: Kauno senamiestis ir New Yorko centrinis parkas.

MIŠIOS UŽ A.A. KUN. DR. ALEKSANDRĄ NORIŲ

Už a.a. kun. dr. Aleksandro Noriaus sielą mišios su ekzekvijom bus lietuvių pranciškonų koplyčioje (680 Bushwick Ave. Brooklyne), liepos 5 d., 10 val. r. Visi kviečiami atsilankyti ir prisiminti velionį maldoje.

Mergaičių stovykloje Putname trečią ir ketvirtą savaitę (nuo liepos 12 iki 27) yra dar vietų. Suinteresuoti prašom skambinti (203) 928-9876.

Dr. Regina Saldaitienė nuo liepos 5 išvyksta atostogų, ir jos kabinetas bus uždarytas.

Bostono lietuviška radijo programa, kuriai vadovauja Valentina ir Steponas Minkai, šiemet mini 35 metų sukaktį. Šios sukakties piknikas bus rugpiūčio 10 d. Romuvos parke Brocktone. Nuotraukoje matomi Indonezijos šokėjai tame piknike pašoks žvakių šokį.

AUKOJĘ LKRŠ PATALPOMS ĮRENGTI

Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos metiniame susirinkime, įvykusiame balandžio 22 New Yorke, sutarta įrengti įstaigai pastovias patalpas pranciškonų statomame Kultūros Židiny N. Y. Tuo reikalu siunčiami prašymai lietuviams kunigams ir geradariams, prašant dosnesnės aukos. Norima surinkti bent 20,000 dol., su kuriais pradėtumėm statyti šį nepaprastai svarbų židinį. Kadangi tai yra visų lietuvių rūpestis, todėl ir LKRŠ nori padėti. Visi aukojusieji tam tikslui per LKRŠ užduotą sumą bus atleisti nuo taksų, todėl visi prašomi šiuo būdu paremti Lietuvių Židinį ir pagelbėti LKRŠ.

Pirmieji geradariai jau atskubėjo su savo aukomis. Gerasis kun. Jonas Jutt, Šv. Kazimiero parapijos klebonas, Worcester, Mass. atsiuntė vajaus pradžiai 500 dol. LKRŠ valdyba už tai jam yra dėkinga.

Kitas jaunas Šv. Jurgio, N.Y. parapijos klebonas, kunigas Matas Čyvas, atsiuntė savo auką — 50 dol. Jiedu ir pradėjo telkti šį 20,000 dol. fondą.

Tikime, kad kunigai ir geraširdžiai lietuviai atsiųs šiam tikslui. Aukas ir čekius prašome rašyti: Lithuanian Catholic Religious Aid, Inc. 64-09 56th Rd., Maspeth, N. Y. 11378.

Kun. Vincas Svirnelis, tik pirmus metus esąs klebonu Šv. Mykolo parapijoje, Bayonne, N. J., atsiuntė savo 100 auką.

Kadangi pranciškonai jau rugsėjo mėn. prakas žemę Lietuvių Kultūros Židinio statybai, todėl reikia paskubėti suteikti pagalbą šiam didžiam darbui.

KR

LRK Kunigų Vienybės Bostono provincijos susirinkimas buvo birželio 23 Bostone. Provincijos valdybon išrinkta: kunigas Jonas Jutt-Jutkevičius— pirm., kun. Petras Shakalis — vicepirm., kun. Vaclovas Martinkus — iždininkas, kun. Justinas Steponaitis — sekretorius.

BOSTONO ŽINIOS

Komp. Jeronimas Kačinskas su žmona svečiuojasi Santa Monica ir kitur Kalifornijoje. Jie ten lanko savo pažįstamus.

Sol. Arnoldas Voketaitis pakviestas dainuoti su Bostono simfoniniu orkestru ateinančių metų sezone. Jo koncertas įvyks balandžio 21. Diriguoja William Steinberg, dar dalyvauja solistė Evelyn Lear.

Harvardo universitetą baigusių sąraše yra lietuviškų pavardžių: daktaro laipsnį iš prekybos administracijos gavo Patrick Thomas Jesaitis, magistro laipsnį iš meno — John Anthony Balchunas.

Jadvygos Tumavičienės pagerbimas surengtas birželio 22 Sandaros 7-tos kuopos. Žmonių prisirinko pilna piliečių klubo salė. Meninę programą atliko sol. Stasys Liepas, akomponavo Vytenis Vasyliūnas. Pokyliui vadovavo Aleksandras Čaplikas. Tumavičienė yra ankstesnės kartos lietuvių veikėja, daug dirbusi Sandaroje.

Jackus Sonda, Keleivio redaktorius, jau sugrįžo iš ligoninės ir gydosi dr. St. Jasaičio priežiūrimas.

Marija Jansonienė, Audronės vilos savininkė, jau išvyko visai vasarai į savo vilą Cape Code. Vasaros sezonas prasidėjo su birželio galu ir tęsis iki rugsėjo pradžios. Į šią gražią lietuvišką vasarvietę garsiam Cape Cod kurorte svečių suvažiuoja iš artimų ir tolimų vietų.

Padėka

Praeitais metais rugsėjo mėnesį, sirgusi sunkiai ir ilgai, mirė mano mylima žmona Valentina. Tose sunkiose dienose mano aštuonerių ir pusės metų sūnų Sigitą su mano žinia paėmė globot dr. Alfonsas ir Kotryna Martusevičiai-Martai, gyveną Clevelande. Jie mano sūnų visus metus kuo gražiausiai globojo, prižiūrėjo, leido į lietuvišką katalikišką mokyklą, o p. Kotryna buvo lyg motina jam.

Už tą didelę globą mano sūnui ir už bičiulystę nuoširdžiai dėkoju.

Aleksas Mrozinskas

Parduodama graži vieta tarp medžiais apaugusių kalnų, 9 mylios nuo Ellenville miestelio. Namas aštuonių kambarių, pilnai apstatytas baldais. Klėtis, garažas, sodas ir 9 akrai žemės — miško. Dėl mirties šeimoje parduodama pigia kaina. Savininkai pageidautų, kad nuosavybė tektų lietuviam. Teirautis: John Shaw (Siaučiūnas), Box 126-K RDI, Ellenville, N. Y. Telef. (914) 647-7377.

Parduodami du sklypai rezidenciniame rajone Cape Cod, Mass., prie Hyannis, 4 minutės nuo Craigville pajūrio, besikuriančioje lietuviškoje kolonijoje. Kreiptis vakarais po 8 v. tel. (201) 375-8549.

Išnuomojamas Brooklyne, Flatbush sekcijoj butas iš 2 ir pusės kambario už labai prieinamą kainą. Skambinti telef. 252-9428.

Visokiom progom, vietos ir užsienio geriausių firmų rašomosios mašinėlės nuo mažiausios iki standard 92 ž., liet.-angl. raidynu, taip pat Radio, TV ir biznio mašinos. Reikalaukite katalogėlių iš: J. L. Giedraitis, 10 Barry Dr., E. Northport, N. Y. 11731 arba tel.: (516) 757-0055.

Jo Ekscelencijos
VYSKUPO ANTANO DEKSNIO PAGERBIMAS
1969 liepos 6, sekmadienį, 5 val. popiet

Koncelebracinės šv. mišios su kun. S. Ylos pamokslu. Po mišių 6 val. vakarienė, kurios metu kalbės A. Diržys. Sveikinimai. Meninę programą atlieka sol. St. Citvaras, akomponuoja A. Mrozinskas. Mišios ir vakarienė įvyks V. Atsimainymo parapijos bažnyčioj ir salėj, 64-14 56th Rd. Maspeth, N.Y. 11378; tel. 326-2236. Bilietai į vakarienę gaunami pas rengimo komiteto iždininką P. Minkūną (85-68 98th St., Woodhavene), parapijų klebonijose, Balfo, Religinės šalpos, Darbininko administracijos, Lito, Andriušių, Šalinskienės įstaigose. Vakarienės auka — 10 dol. asmeniui.

Vyskupui A. Deksniui pagerbimo komitetas, kurį sudaro New Yorko ir New Jersey parapijų organizacijos ir L.B. atstovai.

Mergaičių stovykla
DAINAVA

Dainavos mergaičių stovyklos vadovybė laukia Jūsų atvykstant liepos 20 iki rugpiūčio 3. Jei esate tarp 7 ir 16 metų, užsiregistruokite, nes laikas greitai bėga:

DAINAVA
15100 Austin Rd.
Manchester, Mich. 48158

Bus smagu bėgti per pievas su draugėm dainuojant ir žaidžiant. Bus proga lietuviškai išsireikšti per šokį, literatūrą, dainą, meną ir maldą. Jūsų pagelbininkės ir mokytojai uoliai ruošiasi Jus sutikti. Mokytojai bus: Audronė Alkaitytė, Rimas Juzaitis, Joana Kuraitė, Elenutė Razgaitytė, Rimas Skiotys, Ses. M. Juozapa ir Ses. M. Monika. Ses. M. Ignė lieka stovyklos vedėja.

... Iki pasimatymo!

Gražiuose Catskill kalnuose
DRUSKONE HALL VASARVIETĖ
atidaroma nuo liepos 1 d.

Puikus maistas. Sveikas kalnų oras. 5 minutės kelio iki baseino. Svečiai priimami savaitgaliais ar ilgesniam pobūviui. — Rašyti:

S. Zagorski
DRUSKONE HALL
Andes, N.Y. 13731
Telef. (914) 676-4661

SOUTH BOSTON SAVINGS BANK

Inkorporuotas 1863
460 West Broadway, South Boston Massachusetts
"Kur tūkstančiai taupo milijonus"
ALFRED W. ARCHIBALD
President

Šio banko direktorių taryboje yra Lietuvos garbės konsulas adv. A. O. Shalins ir adv. Jonas J. Grigalus. Reikale su patarnautojais galima susikalbėti ir lietuviškai. • Turtas (Assets) virš $132,000,000

Current dividend 5¼% on all accounts.
Dabar moka **5¼%** už visų rūšių taupomus pinigus.

Pranešame artimiesiems ir pažįstamiems, kad š.m. birželio 26 d. po ilgos ir sunkios ligos mirė mūsų mylima mamytė ir uošvė

A † A
Dr. Lidija Stanaitienė-Zinkelytė

buvusio Lietuvos pašto valdybos direktoriaus inž. Prano Stanaičio našlė. Laidotuvės įvyko pirmadienį birželio 30 d. iš Šalinskų šermeninės į Cypress Hills kapines.

Nuliūdime likę: duktė ir žentas
Marina ir Zigmas RAULINAIČIAI

A † A
DR. LIDIJAI STANAITIENEI
mirus, jos dukrai Marinai ir žentui Zigmui Raulinaičiams gilią užuojautą reiškia

Halina ir Jurgis MONTVILAI
Stefa ir Adolfas DIMAI

A. † A.
DR. LIDIJAI STANAITIENEI
mirus, jos dukrą Mariną Raulinaitienę su vyru Zigmu Raulinaičiu nuoširdžiai užjaučia

Liet. Veteranų S-gos Ramovės New Yorko skyrius

Buvusiai narei
A † A
LIDIJAI STANAITIENEI, M.D.
mirus, gilią užuojautą reiškia dukrai Marinai ir žentui Zigmui Raulinaičiams

New Yorko Lietuvių Gydytojų S-gos valdyba ir nariai

ANGELŲ KARALIENĖS PARAPIJOS
METINIS PIKNIKAS
bus
liepos mėn. 13 d.
Jamaica National Home parke
168-11 Sutphin Blvd., Jamaica
•
Parkas atidaromas 1 val. po pietų.
Muzika nuo 4 val.
Laimėjimai 8 val. vakare.

VISI KVIEČIAMI IR LAUKIAMI!

PARDUODAMA VAISTINĖ

Įsteigta prieš 40 metų, tas pats savininkas, patalpos 30x55, vėsinimas, 40 Rx, 85,000 dolerių metinė apyvarta, geros galimybės, investuota 30,000 dolerių. Savininkas pasitraukia iš biznio, — parduos pigiau negu verta. Laukia pasiūlymų. POTTER, 9305 Jamaica Avenue, Woodhaven, N.Y. 11421. Tel. (212) VI 9-6020

A † A
PRANUI IVAŠKEVIČIUI
mirus,
jo broliui Stasiui, buvusiam Operetės choro nariui, gilią užuojautą reiškia

OPERETĖS CHORAS
su vadovu muz. M. Cibu

A † A
PRANUI IVAŠKEVIČIUI
mirus,
jo brolį Stasį nuoširdžiai užjaučiame

JONAS BRIEDIS SU ŠEIMA